

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt 2, Postfach 17

Letnik X.

Celovec, petek, 5. avgust 1955

Štev. 31 (693)

Zasedbene sile zapuščajo Avstrijo

Devetdeset dni od dneva, ko je stopila državna pogodba v veljavo, je predvidevanj za umik vseh tujih čet iz Avstrije. Zato so že sedaj v polnem teku priprave pri vseh štirih zasedbenih silah in so došle izročili že neštete obrate, podjetja in poslopja v roke avstrijskim oblastem. Že od maja, ko so na Dunaju podpisali pogodbo, se v vseh večjih mestih, kjer so bile nastanjene edinice zasedbenih sil, redno vrstijo razprodaje odvisnega vojaškega in drugega materiala, ki ga vojaki ob odhodu ne bodo jemali seboj.

Prav tako je pri vseh štirih zasedbenih silah aktualno vprašanje, kdaj in kam premestiti čete, ki so trenutno še v Avstriji.

Amerikanci so bili v tem oziru kaj iznajdljivi in so »ugotovili« pomanjkanje vojaščine v Italiji. Zato bodo v okviru zapadnoevropske obrambne skupnosti premestili del svojih čet iz Avstrije v sosednjo Italijo, kar bo ostalo, pa pride v Zapadno Nemčijo. Komentarji o tej premestitvi so zelo različni in je zlasti značilno, da se tržaški župan Bartoli že zdaj navdušuje nad prihodom ameriških vojakov v Italijo. Na drugi strani pa je Sovjetska zveza sklenila, da bo demobilizirala toliko vojakov, kolikor se jih bo vrnilo iz Avstrije.

Zapadne sile doslej še niso sporočile datuma, do katerega nameravajo vse svoje

čete umakniti iz Avstrije, angleške oblasti so objavile le toliko, da se bo končni umik čet pričel začetkom septembra. Prvi transport angleških vojaških in civilnih zasedbenih oseb je v torek zapustil Celovec. Večji del jih bo premeščenih v Nemčijo, nekaj pa jih pride domov v Anglijo. Sovjetski obrambni minister maršal Žukov pa je izdal dnevno povelje, iz katerega je razvidno, da bodo sovjetske čete še pred 1. oktobrom zapustile Avstrijo. V zvezi s tem umikom je postalo aktualno tudi vprašanje sovjetskih čet na Madžarskem in v Romuniji ter sta bili vladi obeh dežel obveščeni, da bodo tamkajšnje sovjetske čete odtegnjene hkrati z onimi iz Avstrije.

Zahvala deželnega glavarja

Kakor smo poročali v zadnji številki našega lista, je poslala Zveza slovenskih organizacij na Koroškem na dan, ko je stopila v veljavo avstrijska državna pogodba, čestitke zveznemu kanclerju Raabu in koroškemu deželnemu glavarju Wedenigu. Deželni glavar Wedenig je na čestitke odgovoril Zvezi slovenskih organizacij s posebnim pismom, v katerem pravi:

Najlepše se zahvaljujem za čestitke, poslane mi ob priložnosti, ko je stopila v veljavo avstrijska državna pogodba.

Upam, da bo naloge bodočnosti, ki nam jih prinaša državna pogodba, mogoče reševati v skupnem delu in medsebojnem razumevanju v dobrobit naše lepe domovine.

Na podobne čestitke je po navodilu zveznega kanclerja Raaba odgovoril tudi njegov urad in potrdil sprejem pisma Zveze slovenskih organizacij na Koroškem.

V Ženevi se spet razgovarjajo

Medtem ko svetovni tisk še vedno prinaša komentarje in izjave o uspehih in neuspehih sestanka vladnih predsednikov štirih velesil v Ženevi, se je v palači Zveze narodov v Ženevi vselila že spet nova skupina politikov. Tokrat sta sedli za zeleno mizo Amerika in LR Kitajska, zastopani po ameriškem veleposlaniku v Pragi Johnsonu in kitajskem poslaniku v Varšavi Vang Ping Nanu. Njuna naloga obstoja predvsem v tem, da proučita vprašanja medsebojnih odnosov, v prvi vrsti vprašanje interniranec, ki so zadržani v eni odnosno drugi državi.

Amerika si je razgovore želela predvsem zato, da bi uredila vprašanje 11 ameriških letalcev, ki so bili ob leta 1953 zaprti na Kitajskem, toda Kitajci so Američane prehiteli s tem, da so na predvečer sestanka v Ženevi izpustili priprte ameriške državljane in jih napotili nazaj v domovino. Hkrati so s tem znatno olajšali nadaljnje razgovore, kar se je pokazalo že na prvi seji v ponedeljek, kjer so določevali dnevni red za konferenco. Sporazumeli so se, da bodo obravnavali: 1. vprašanje repatriacije civilnih oseb obeh dežel v njihovo domovino in 2. druga vprašanja, ki zadevajo obe deželi. Amerika si poleg tega želi tudi še razgovore o možnostih za premirje na področju Formoze, Kitajska pa ima v načrtu sklenitev azijskega varnostnega pakta, h kateremu naj bi pristopila tudi Amerika.

Kitajske načrte in želje glede kitajsko-ameriških odnosov je kratko pred sedanjno ženevsko konferenco nakazal ministrski predsednik Ču En Laj, ki je poleg ponudbe za pakt kolektivne varnosti med azijskimi in pacifiškimi državami ob sodelovanju Amerike poudaril tudi pripravljenost na neposredne razgovore med LR Kitajsko in kuomintangskimi oblastmi na Formozi. V svetovni javnosti in tudi v ameriških političnih krogih so njegove izjave sprejele še kar z zadovoljstvom in jim pripisujejo, da so ustvarile ugodno ozračje za medsebojne razgovore. Le Čangkajšek s svojo pustolovsko družino na Formozi noče sprejeti ponujene roke in je na kitajsko pripravljenost odgovoril z obstreljevanjem kitajskih ladij. Očitno se boji, da bi mu uspešna pogajanja med Kitajsko in Ameriko izpodnesla majavi stolček, ki si ga je ob milijardski dolarski pomoči uspel ohraniti na Formozi. Kitajski zastopnik na ženevski konferenci poleg tega zastopa mnenje, da bi le neposredno srečanje med Eisenhowerjem in Ču En Lajem moglo zagotoviti uspešen razvoj odnosov med obema državama, na splošno pa poudarja, da bo »lahko najti pametno rešitev medsebojnih vprašanj, če bosta obe strani pokazali enako željo in iskrenost«.

Tudi mi smo proti načrtnemu spreminjanju narodnostnega značaja manjšinskega ozemlja

Vodilnim krogom v Italiji doslej še ni uspelo razpršiti dvomov v njeno odkritosrčnost pri reševanju vprašanj manjšinske zaščite. Na tem niso spremenile ničesar tudi najlepše izjave visokih državnih funkcionarjev, pa naj so jih mislili še tako iskreno. Zato tudi zadnje izjave ministrskega predsednika Segnija, ki jih je leta dal zastopniku tiskovne agencije United Pressa glede Južne Tirolske, ne morejo zbrisati dejstva, da Italija na ovadbo neofašistov obtožuje veleizdaje južnotirolske poslance, ker so pri avstrijskih oblasteh intervenirali zaradi neupoštevanja italijansko-avstrijskega sporazuma o Južni Tirolski. Kaj pomaga »vzorni primer za širokogrudno ravnanje z narodnimi manjšinami«, kakor je Segni imenoval južnotirolski sporazum med Italijo in Avstrijo, če na drugi strani večinski narod zasleduje predstavnike manjšine samo zato, ker so le-ti iskali pri matičnemu narodu pomoč proti neizpolnjevanju določil o manjšinski zaščiti. In kako je z »neoviranim naseljevanjem« pripadnikov večinskega naroda na ozemlju, kjer živi narodna manjšina, vemo najbolj pri nas na južnem Koroškem, kjer se je narodnostno stanje občutno spreminjalo iz leta v leto, ker so se v slovenskih krajih potom »neoviranega naseljevanja« načrtno in ob podpori oblasti ter raznih protislovenskih organizacij naseljevali tujci nemške narodnosti. Zato se posebno koroški Slo-

venci popolnoma strinjamo z avstrijsko manjšino v Italiji, da je dolžnost države, da prepreči načrtno in nenaravno priseljevanje tujega ljudstva z namenom, da spremeni narodnostne razmere na področju, kjer živi narodna manjšina.

Pa tudi na področju Trsta in tržaškega ozemlja Italija še vedno ni izpolnila obvez, ki jih je prevzela s podpisom italijansko-jugoslovanskega sporazuma. Tržaški Slovenci, pa tudi vsa tržaška demokratska javnost, vedno bolj odločno izražajo svoje nezadovoljstvo nad dejstvom, da italijanska vlada še do danes ni objavila

la v uradnem listu londonske spomenice o tržaškem vprašanju. Nasprotno, v neofašističnih in tudi v demokratskih krogih se širi gonja proti temu, da bi to spomenico sploh uveljavili. Očitno jim ne gre v račun, da bi potem morali priznati tamkajšnji slovenski manjšini iste pravice, kot jih uživa italijanska manjšina v Jugoslaviji. Vsekakor drži, da javnost tako dolgo ne bo mogla verovati v italijansko odkritosrčnost, dokler pristojne oblasti ne bodo uradno objavile določila tržaškega sporazuma in zamenjale lepe besede s pravičnimi dejanji.

Adenauerjev obisk v Moskvi se bliža

Sovjetska vlada je po svojem poslaniku v Parizu izročila zapadnonemški vladi odgovor na svoječasne pogoje, ki jih je kancler Adenauer stavil za primer, da bi se odzval sovjetskemu povabilu na obisk v Moskvo. Iz tega odgovora je razvidno, da se sovjetska vlada popolnoma strinja z zapadnonemškimi željami in predlaga, da bi prišel Adenauer v Sovjetsko zvezo ali koncem avgusta ali začetkom septembra.

Vsebinska moskovskih nemško-sovjetskih razgovorov bo vzpostavitev diplomatskih in kulturnih odnosov med obema državama. Prav tako bodo ob tej priložnosti obravnavali tudi vprašanja nemških vojni-

ujetnikov v Sovjetski zvezi, odnos Zapadne Nemčije do vzhodnonemške vlade, vprašanje vzhodnonemškega ozemlja, ki je bilo priključeno Sovjetski zvezi ter probleme gospodarskega sodelovanja. Po izjavi zunanjega ministra Brentana bo Adenauer kot prvo točko moskovskega dnevnega reda stavil vprašanje zopetne združitve Nemčije.

Tudi francoski državniki povabljeni v Sovjetsko zvezo

Hkrati z odgovorom Zapadni Nemčiji je prinesel sovjetski poslanik v Parizu tudi uradno povabilo za obisk v Sovjetski zvezi francoskemu ministrskemu predsedniku Fauru in zunanjemu ministru Pinayu. Prve stike v tej smeri je navezal sovjetski zunanji minister Molotov že ob svojem zadnjem bivanju v Parizu.

V francoski prestolnici poudarjajo, da je sprejem moskovskega povabila s strani francoskih državnikov toliko kot stoodstoten in pravijo, da bo za ta obisk najbolj primeren čas med ženevsko konferenco zunanjih ministrov in obiskom sovjetskih voditeljev v Angliji, torej novembra ali decembra tega leta.

Prvi načrti za avstrijsko civilno letalstvo

Z državno pogodbo je dobila Avstrija tudi pravico do lastnega letalstva in so pristojni krogi že dalj časa zaposleni s tem, da bi izdelali načrte za vzpostavitev avstrijskega civilnega letalstva. Po poročilih urada za civilno letalstvo pri prometnem ministrstvu bi izgradnja takega letalstva obsegala dve stopnji: najprej bi s tremi do štirimi dvomotornimi letali vzpostavili zveze med avstrijskimi mesti ter bližnjimi mesti sosednjih dežel, druga stopnja pa predvideva daljše zračne linije z vrsto evropskih dežel.

Najvažnejša postavka za letalske prometne družbe je blagovni promet in prevoz pošte, prav tako pa bi tudi s potniškim prometom v kratkem lahko krili izdatke in investicije. Proračun urada za civilno letalstvo predvideva za prevoz potnikov razmeroma nizke tarife, ki bi znašale le okoli 50 odstotkov več kot vožnja v drugem razredu železnice.

Avstrija prevzame USIA-podjetja

Na podlagi sporazuma, ki so ga v sredo sklenili med namestnikom sovjetskega trgovskega ministra Jušinom in avstrij-

skim ministrom za podržavljena podjetja Waldbrunnerjem ter finančnim ministrom Kamitzom, bo Avstrija 13. avgusta oficijelno prevzela vsa doseđanja USIA-podjetja ter naprave petrolejske industrije, kar je kot nemško imovino upravljala Sovjetska zveza. Z istim dnem bodo z avstrijske strani imenovani upravniki formalno prevzeli podjetja od doseđanjih sovjetskih upravnikov.

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Št. Jakobu

vabi na tradicionalno uprizoritev

Miklove Zale na zgodovinskih tleh

(dramatiziral Jaka Špicar)

ki bo v nedeljo, dne 14. avgusta s pričetkom ob 20. uri v rojstni vasi Miklove Zale v Svatnah.

Na prireditvi bo sodeloval tudi priljubljeni »Gorenjski kvartet« in skrbel za dobro voljo ter veselo razpoloženje.

Vsi v Svatne, kjer vas čaka nepozabno kulturno doživetje!

Odbor

Prvi primer diskriminiranja slovenščine

Zadnji teden je bil Kristl Leutschacher iz Kotmarc vasi pozvan od celovškega deželne sodišča, da kot priča izpove v neki zadevi. Kot koroški Slovenec se je razumljivo tudi pred sodiščem hotel poslužiti svojega materinega jezika, toda sodnik dr. Hermann Rossmann mu je zagrozil s kaznijo, če ne bi hotel na stavljena vprašanja odgovarjati v nemškem jeziku. In to kljub temu, da se je Leutschacher skliceval na določbo državne pogodbe, s katero je slovenski jezik dodatno k nemškemu dopuščen kot uradni jezik.

Leutschacher je proti takemu ravnanju razumljivo vložil pritožbo na pristojno oblast in se pri tem skliceval na tozadevne določbe senžermenske mirovne pogodbe ter nove državne pogodbe.

Pričakujemo, da bo celovško deželno sodišče kot pristojna oblast klicalo imenovanega sodnika na odgovornost in ga v primerni obliki opozorilo na protizakonitost njegovega ravnanja ter mu hkrati tudi naročilo, da v bodoče redno razpravlja v smislu zakonov.

Komaj je stopila v veljavo državna pogodba in so hkrati začele veljati tudi določbe o manjšinski zaščiti, se že dogaja, da sodnik, ki bi bil v prvi vrsti poklican spoštovati in upoštevati zakonske predpise, zabranjuje po ustavi in zakonu z jamčene pravice avstrijskemu državljanu slovenske narodnosti. Mnenja smo, da tako ravnanje nikakor ne koristi ugledu Avstrije, ki s podpisom državne pogodbe ni dobila le gotove pravice, marveč je hkrati prevzela tudi določene dolžnosti, med katere pač spada tudi zaščita narodnostnih manjšin v državi. Če je zvezni kancler Raab izjavil, da je Avstrija sprejela in bo izpolnjevala državno pogodbo kot celoto in vsak člen posebej, potem bi bilo vsekakor na mestu, da bi pristojne oblasti poskrbele, da se ne bi dogajali pri-

meri, kot je zgoraj navedeni primer sodnika dr. Rossmanna. Kajti dokler bo smel avstrijski sodnik koroškemu Slovencu odkloniti pravico do zagovarjanja odnosno pričanja v slovenskem jeziku in ga celo z grožnjo, da bo kaznovan, prisiliti k uporabi nemškega jezika, tako dolgo bodo vse določbe o enakopravnosti slovenske manjšine na Koroškem le kos papirja. To pa bi tudi vse slovesne izjave avstrijskih državljanov postavilo v dokaj čudno luč, kar bi delalo zelo slabo uslugo ugledu Avstrije in avstrijske demokracije v svetovni javnosti.

Spet manj brezposelnih

Po poročilu socialnega ministrstva se je število brezposelnih v Avstriji ponovno znatno znižalo. Koncem meseca julija tega leta jih je bilo po vsej državi javljenih le še 71.590, kar je za 38.284 oseb odnosno 34,8 % manj kot pred enim letom. Od zdaj prijavljenih brezposelnih odpade na moške 25.905 oseb, to je 36,2 odstotka, na ženske pa 45.685 oseb odnosno 63,8 odstotka. Kako hitro pada število brezposelnih, kaže dejstvo, da jih je bilo še pred enim samim mesecem za skoraj 5000 odnosno 6,5 odstotka več kot zdaj.

Porazdeljeno na posamezne poklice je število brezposelnih padlo pri pomožnih delavcih za 16,3 odstotka, pri tekstilnih

Mar ne dela nekoliko čuden vtis, če se Avstrija odločno in upravičeno postavlja za dosledno upoštevanje določil o manjšinski zaščiti na Južnem Tirolskem, hkrati pa sama še ni začela dejansko izpolnjevati slovesno prevzetih dolžnosti glede zaščite slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji. Gotovo bo njena borba za pravice avstrijske manjšine v Italiji mnogo lažja in tudi uspešnejša, če bo lahko na konkretnih primerih pokazala, da uživajo koroški Slovenci ter gradiščanski Hrvati dejansko vse tiste pravice, ki so jim jamčene v državni pogodbi.

poklicih za 13,6 %, pri gradbenih poklicih za 13,1 %, pri gostinskih poklicih za 11,6 %, pri kovinskih poklicih za 6,5 %, pri krojaških poklicih za 4,2 % in pri lesnih delavcih za 3 odstotke od celotnega padca števila brezposelnih.

Na Koroškem je bilo koncem julija letos javljenih še 2.293 oseb brez zaposlitve in se je torej število brezposelnih v teku enega meseca znižalo za 180 oseb. Največje znižanje so zabeležili na Dunaju, in sicer za 2.546 oseb. Od koncem julija javljenih brezposelnih jih odpade kakih 26.000 na poklice, v katerih je preskrba dela omejena. Nadaljnjih 5.500 oseb pa je doseglo starost, da imajo že pravico do starostne rente.

Zbornica kmetijskih in gozdnih delavcev konstituirana

Kakor smo že poročali, sestoji novoustanovljena in novoizvoljena zbornica kmetijskih in gozdnih delavcev iz 28 mandatarjev, od katerih jih pripada 16 SPO, 11 OVP in 1 VdU. Dne 28. julija t. l. se

je v sejni dvorani deželne zbornice sestel občni zbor zbornice kmetijskih in gozdnih delavcev h konstituantni seji. Po zaprežbi po deželni glavarju so izvolili za prezidenta zbornice Herberta Pansija, izvoljenega na socialistični listi. Izvoljen je bil s 17 glasovi, 11 glasovnic pa je bilo oddanih praznih. Za prvega namestnika je bil izvoljen Jožef Salcher iz OVP-liste, drugi namestnik pa je postal Miha Raspotnik iz SPO-liste.

Deželni glavar Wedenig je ob tej priložnosti spregovoril bodrilne besede in zbornične svetnike pozval, naj svoje naloge in dolžnosti zvesto izpolnjujejo v korist kmetijskih in gozdnih delavcev na Koroškem. Prezident Pansi je nato v svojem nastopnem govoru opomnil zbornične svetnike k skupnemu in stvarnemu delu, da bo mogla zbornica svojo težko in odgovorno nalogo za socialno blaginjo delojemalcev v kmetijstvu in gozdarstvu tudi z uspehom izvajati. Nadalje sta spregovorila tudi oba viceprezidenta. Prezident kmetijske zbornice Gruber in prezident zbornice za obrtno gospodarstvo Rapatz ter prezident zbornice za delavce in nameščence Truppe so izrekli pozdrave novoustanovljeni zbornici ter ji zagotovili pomoč od njih zastopanih institucij. Končno je zbornico pozdravil še predsednik sindikata kmetijskih in gozdnih delavcev, zvezni svetnik Schneeberger, in ji želel popolni uspeh.

Bo visoki vzpon nemškega gospodarstva trajal tudi naprej?

Vprašanje, ali bo sedanja nemška gospodarska konjunktura še trajala, je pogosto predmet obravnavanja nemških gospodarstvenikov. Visoki vzpon nemškega gospodarstva vzbuja že zavist gospodarskih krogov zahodnih držav in bi lahko dovedel do reakcije. Tudi izdatki na oborožitev lahko neugodno vplivajo na razvoj nemškega gospodarstva. Zategadelj Nemci ne izključujejo možnosti, da bo gospodarska konjunktura popustila. Tak primer je bil lansko leto v Ameriki. Vsekakor si bo nemška industrija pomagala z naročili, ki jih bo zahtevala oborožitev, priznavajo pa, da je bodoči razvoj nemškega gospodarstva odvisen tudi od nadaljnjega mednarodnega političnega razvoja, to je od uspehov za splošno pomirjenje v svetu.

V polnem razmahu je v Nemčiji gradbena dejavnost. Stavbe, ki so bile porušene med vojno, zahtevajo še vedno nenehno obnovitvene napore. Minister za obnovo je mnenja, da bo zaposlenost na tem področju trajala še nadaljnjih dvajset let.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Trgovinska pogodba s Sovjetsko zvezo

Ministrski svet je odobril v Moskvi sklenjeno trgovinsko pogodbo in sporazum o plačilnem prometu. Trgovinski sporazum se ne razlikuje bistveno od dogovorov te vrste, vendar je sklenjen za pet let, dočim so z drugimi državami sklenjeni po navadi samo za eno leto. Višina medsebojne blagovne izmenjave znaša letno znesek v vrednosti 25 do 30 milijonov dolarjev. Vsota odgovarja približno obsegu trgovinskega sporazuma, ki ga je Avstrija sklenila s Holandsko ali s Švico.

Sovjetska zveza bo dobavljala predvsem žito in surovine in industrijske naprave za pospeševanje proizvodnje nafte. V Avstriji pa bo nabavljala med drugim turbine, generatorje, dieselove lokomotive, stroje, jeklene vrvi, medicinske aparate in usnje.

Naraščanje avstrijskega prometa skozi reško pristanišče

Avstrijski promet skozi pristanišče na Reki je v lanskem letu dosegel 83.338 ton, od tega 75.505 ton izvoznega in 3.738 ton uvoznega blaga. Da Avstrija vedno bolj uporablja promet skozi Reko, dokazuje dejstvo, da je znašal v prvih dveh mesecih tega leta 40.378 ton, torej skoraj polovico celotnega lanskega prometa.

Izdelovanje avtobusov v Mariboru

Tovarna avtomobilov v Mariboru je doslej proizvajala v glavnem tovorne avtomobile. Sedaj pa je pričela s serijskim izdelovanjem avtobusov.

PO ŠIRNEM SVETU

Beograd. — V torek je iz Beograda odpotovala parlamentarna delegacija v Moskvo. Delegacijo vodi član Izvršnega sveta zvezne ljudske skupščine Vladimir Bakarič. Parlamentarno delegacijo je povabil v Sovjetsko zvezo Vrhovni sovjet. Bakarič je pred odhodom iz Beograda izjavil, da ima ta obisk velik pomen za vzpostavitev normalnih odnosov med obema državama.

Washington. — Ameriški senat je odobril zakon, s katerim pooblašča predsednika ZDA Eisenhowerja, da podeli dr. Jonasu Salku, ki je odkril novo cepivo proti otroški paralizi, zlato medaljo.

Buenos Aires. — Argentinski zdravniki so stopili v torek v enodnevno stavko, da bi na ta način protestirali proti nasilni smrti argentinskega zdravnika dr. Juana Ingalienella, ki je bil med zaslišanjem od policije mučen in je na posledicah tega umrl. Odbor argentinskega kongresa, ki je ta dogodek raziskal, je zaslišal vdovo dr. Ingalienella in vse one osebe, ki so bile skupno z njim mučene.

Tel Aviv. — Bolgarija ni dovolila, da bi izraelsko transportno letalo pristalo v Sofiji, da bi prepeljalo vseh 58 človeških žrtev nedavno sestreljenega potniškega letala v Bolgariji direktno v Izrael. Posmrtno ostanke vseh ponesrečencev bodo tako prepeljali z vlakom v Turčijo in od tod z letalom direktno v Tel Aviv, kjer jih bodo z dovoljenjem izraelske vlade pokopali v skupnem grobu.

New-Delhi. — Socialistična stranka Indije preživlja v zadnjem času težko krizo in se je začela cepiti. Sekretar te stranke Manohar Lohia je bil pred nekaj dnevi odstavljen in razrešen svojih funkcij. Zaradi tega je izstopil iz socialistične stranke in osnoval novo socialistično stranko. Lohia ima predvsem v New-Delhiu in v nekaterih južnih deželah mnogo privrženecov.

Ottawa. — Kanada bo oktobra začela po programu o medsebojni pomoči dobavljati blago nekaterim članicam Severnoatlantskega pakta. Italiji in Turčiji bo pošiljala avtomobile in avtomobilske dele, Portugalski radarske naprave in tovarne avtomobile, Danski vlačilce za topove in rezervne dele, Veliki Britaniji municijo, Holandski pa jeepe.

Moskva. — Prvi sekretar komunistične partije Sovjetske zveze, Hruščev, je na sprejemu v švicarskem poslistvu izjavil, da bo Sovjetska zveza podpirala ameriške načrte za izdelavo umetnega planeta le, če bodo ti služili interesom človeštva. Podrobnosti teh načrtov vladi še niso poznane in zaradi tega še ne more zavzeti jasnega stališča.

Berlin. Iz sovjetske cone v Berlinu še vedno prihajajo številni begunci v Zahodno Nemčijo. Julija se je v zahodnem Berlinu javilo 12.479 beguncev. Tri mesece zapored se je mesečno javilo povprečno 12.000 beguncev. Tretjina beguncev v juliju je mladine, ki se odteguje službi v kasarnah ljudske policije. Skupno je v tem letu do konca julija zapustilo Vzhodno Nemčijo 69.313 beguncev.

Marakeš. — Nemiri v Maroku se nadaljujejo. V zadnjih spopadih v Marakešu je po najnovejših vesteh izgubilo življenje 11 maroških demonstrantov, 17 pa jih je bilo ranjenih. Ranjena sta bila tudi dva Evropejca, en francoski policaj in dva maroška stražnika. V Marakešu so določili policijsko uro.

Singapur. — Britanski minister za kolonije Allan Lennox-Boyd je prispel v ponedeljek v Singapur na nujne razgovore zaradi ustavne krize. Ministra je na ulicah Singapurja sprejela množica demonstrantov, ki so nosili plakate z napisom: »Dol s kolonializmom!«. Ustavni spor je izbruhnil zaradi izjave predsednika novo izvoljene laburistične vlade v Singapurju, da ne bo upošteval navodil britanskega guvernerja.

Miklova Zala – podoba in simbol

»Najhuje so razsajali Turki leta 1476, 1478 in 1480 med Slovenci. Posebno zadnji dve leti sta med koroškimi Slovenci s krvavimi pismenkami zapisani v spominški knjigi našega naroda. Iz tega časa je tudi povest o Miklovi Zali, ki se je dogodila leta 1478, ko je bil najgrozovitejši turški napad na koroško zemljo. Kakor se po vseh drugih slovenskih okrajih še dandanes nahaja mnogo spominov in pripovedk iz turških časov, tako živi tudi med koroškim ljudstvom mnogo takih pravljic, ki nam opisujejo tužno dobo naše preteklosti. Najbolj v spominu in ustnem izročilu narodovem pa se je tu ohranil napad na leto 1478.

Poteklo je že od tistega časa nad 400 let, a v našem ljudstvu na Koroškem še sedaj živijo spomini na ono žalostno dobo. Z veliko navdušenostjo se še dandanes pripoveduje med Rožani o hrabrosti Miklove Zale, o njeni turški sužnosti, o njeni rešitvi in nevarnem potovanju domov v svojo domovino. Dobro se znajo za hišo, kjer je prebivala hrabra deklica, in vsak ti ve az dom, kjer je gospodarila s svojim možem Serajnikom, potem ko se je srečno vrnila iz globoke Turčije, iz mesta Carigrada.

Ta ljudska pravljica je služila za podlago tej povesti. Zdelo se mi je vredno, da se seznani slovenski narod s to hrabro in znamenito junakinjo in da se otme njen spomin pozabi.

Tako je zapisal avtor Miklove Zale prof. Jakob Sket o svoji povesti, ki je kot resnična ljudska knjiga romala iz rok v roke, ki je danes še prav tako priljubljena kot je bila pred desetletji. Poleg povesti je še vedno živa tudi igra, ki jo je po Sketovi povesti dramatisiral koroški rojak Jaka Špicar. kar posebno dokazuje vsakokratna udeležba pri najrazličnejših uprizoritvah. Da pri tem nedosegljivo prednjači uprizoritev Miklove Zale na zgodovinskih tleh v Svatnah, ni treba še posebej poudarjati, saj o tem jasno govori prireditvi leta 1951 in 1953, katerim se bo letos pridružila že tretja veličastna kulturna manifestacija.

»Predstava Miklove Zale v osmih podobah je bila nekaj čarobnega, nekaj izvirnega, in občinstvo je bilo od podobe do podobe vedno bolj navdušeno in nestrpno v pričakovanju novih prizorov.« Besede, ki jih je goriška Soča zapisala po uprizoritvi Miklove Zale leta 1898, z istim upravičenjem lahko zapišemo tudi o vsaki uprizoritvi pri nas, posebno še, če se posamezni prizori igre odvijajo pred gledalci zunaj v naravi, kjer prostor ni skopo odmerjen, kjer se dogodki vrstijo na naravno velikih prizoriščih, kakor je

to primer pri Miklovi Zali na zgodovinskih tleh. Kajti nikjer drugod ne more biti Miklova Zala tako živa podoba plemenitosti, ljubezni in zvestobe do domačih ljudi in do rodne zemlje kot pa prav v vasi, kjer je nastala zgodba o tem legendarnem rožanskem dekletu.

To hočemo pokazati tudi z udeležbo na letošnji uprizoritvi Miklove Zale na zgodovinskih tleh, potrditi hočemo besede velikega koroškega pisatelja Prežihovega Voranca, ki je o Miklovi Zali zapisal:

Otvoritev razstave „Mojstrovine 19. in 20. stoletja“ v Celovcu

V ponedeljek popoldan je bila v »Domu umetnosti« v Celovcu otvoritev ene najzanimivejših umetniških razstav evropskega formata, ki prikazuje mojstrovine francoskih in nemških umetnikov romantikov, realistov, impresionistov in ekspresionistov 19. in 20. stoletja, kiparstvo in slikarstvo. Med deli je videti pokrajinske slike in podobe Corota in Courbeta, tri slike utemeljitelja impresionizma Moneta, dva akta Renoira in dva Rodinova kipa. Poleg Francozov pa so zastopani tudi znani nemški umetniki Lieberman, Slevogt, Leibl, Trübner, Zügel in drugi. Razstava prikazuje tudi eno delo van Gogha. Predvsem so na tej razstavi znamenita dela, ki se jih splača pogledati, posebno še, ker so tako lepo izbrana razstavljena in vsem dostopna v Celovcu.

Razstavo je organiziral deželni muzej v Celovcu. Direktor muzeja dr. Moro je ob otvoritvi pozdravil številne zastopnike javnega, kulturnega in političnega življenja na Koroškem. Med častnimi gosti so bili tudi ministrski svetnik dr. Frcek kot zastopnik prosvetnega ministra dr. Drimmla, direktor Umetnostno-zgodovinskega muzeja, univerzitetni profesor dr. Oberhammer, deželni glavar Wedenig in drugi. Dr. Moro je z zadovoljstvom lahko ugotovil, da se kulturni stiki med Koroško in Dunajem vedno bolj

... V podobo Miklove Zale je naše koroško ljudstvo vložilo vse tiste občutke, želje in hrepenenja, ki je njega samega navdajalo do svoje lepe, male domovine... Povest o Miklovi Zali, veliki koroški trpink, živi že pet sto let. In vseh teh dolgih pet sto let se je podoba Miklove Zale v srcih koroških Slovencev vedno bolj izpopolnjevala. Njeno pravljico življenje se je stapljalo z resničnim življenjem koroških Slovencev... Od takrat je Miklova Zala simbol vseh koroških Slovencev vse do današnjih dni...

razvijajo. Zahvalil se je številnim merodajnim činiteljem, ki so omogočili to tako pomembno umetniško razstavo. Med drugim se je zahvalil prosvetnemu ministru, direktorju Umetnostno-zgodovinskega muzeja na Dunaju, koroški deželni vladi in ostalim, ki so neposredno sodelovali pri ureditvi razstave.

O ureditvi razstave je spregovoril direktor Umetnostno-zgodovinskega muzeja na Dunaju, univerzitetni profesor dr. Oberhammer. Poudaril je med drugim, da je prav umetnost 19. in 20. stoletja primerna za razumevanje moderne umetnosti. Tako ima razstava tudi namen vzgajati umetnostni čut.

Ministrski svetnik dr. Frcek je v imenu prosvetnega ministra dr. Drimmla pozdravil vse navzoče in poudaril, da ima taka razstava izreden pomen za tujski promet.

Končno je spregovoril še deželni glavar Wedenig, ki je poudaril hvalevredno potezo Umetnostno-zgodovinskega muzeja na Dunaju, ki s to razstavo pomaga reševati kulturne naloge na Koroškem. Nadalje je naglasil, da bo ta razstava brez dvoma vplivala preko meje na jug in tako tvorila most od naroda k narodu. S tem je deželni glavar proglasil razstavo za otvoreno.

Kaj bo z reformo nemškega pravopisa?

V obeh delih Nemčije, v Švici in tudi Avstriji se nadaljuje polemika o reformi nemškega pravopisa. Skupina zagovornikov reforme je sprožila celo gibanje za fonetično pisavo nemških besed. Tudi vsa imena naj bi pisali v nemščini z malo začetnico. Tako temeljita reforma bi seveda docela spremenila nemške tekste. Klasičkov bodoči nemški rodovi sploh ne bi več znali brati.

Akademija za nemško književnost v Zapadni Nemčiji se je izrekla proti nameravani reformi pravopisa. Strinja se samo z nekaterimi manjšimi spremembami, ki so postale potrebne, odkar je bil leta 1900 po dolgih razpravah dosežen med Nemčijo, Avstrijo, Švico in Luksemburško sporazum o sedanjem nemškem pravopisu. Za temeljito reformo se zavzemajo pravzaprav samo nekateri avstrijski krogi.

Mozartove proslave v Salzburgu

V Salzburgu, Mozartovem rojstnem mestu, pripravljajo za 200-letnico rojstva velikega klasika zimske slavnostni festival. Prireditve bo posvečena Mozartovim delom in uprizoriti nameravajo naslednja njegova znana dela: Figarova svatba, Čarobna piščal, Don Juan, Beg iz Seraja in druge.

Največja knjižnica na svetu

Največja knjižnica v Združenih državah Severne Amerike in menda tudi na svetu je kongresna knjižnica v Washingtonu. Ta knjižnica je dosegla nedavno 10 milijonov knjig. Nihče ne ve, katera je bila ta knjiga, kajti prišla je v knjižnico skupno z ostalimi 308.736 knjigami, ki jih je knjižnica dobila oziroma kupila v proračunskem letu 1954. Brez posebne oznanila je postala ta knjiga ena izmed 33.153.000 vpisnih števil knjižnice.

Glavna tekmeča kongresne knjižnice v Washingtonu sta knjižnica Britanskega muzeja v Londonu in Narodna knjižnica v Parizu, ki pa sta verjetno zaostali že pred letom 1940. Že takrat je bila bogata Kongresna knjižnica nameščena v dveh stavbah, na svetu največjih, ki jih uporabljajo izključno za knjižnične namene.

Kongresna knjižnica, ustanovljena leta 1800, je bila prvotno nameščena v Kapitolu. Po petih letih je imela knjižnica že za približno 9000 dolarjev knjig. V vojni leta 1812 so britanski vojaki požgali poslopje. Kmalu je ameriški narod kupil zasebne knjižnice predsednika Thomasa Jeffersona 6487 knjig, pri čemer so plačali za knjigo približno 3,69 dolarja. Požar leta 1825 in 1851 sta uničila dve tretjini zbirke. Ko so postali prvotni prostori za knjižnico premajhni, se je preselila v lastno zgradbo v bližini Kapitola in tej zgradbi so leta 1939 dodali še eno novo zgradbo.

Lani so se Kongresne knjižnice poslužili vsi senatorji in kongresniki (poslanci), čeprav jih je v knjižnico samo prišlo le malo. Zahtevane knjige ali brošure so dostavili na Kapitol s pomočjo tekočega traku, ki napravi pot od knjižnice do Kapitola v sedmih minutah in pol.

Knjižnica sama ima dve čitalnici, v katerih je prostora za več kakor 500 oseb. Knjiga sama pride iz več milj dolgih podzemskih polih v 20 minutah. Kongresna knjižnica ima mnogo kulturnih zakladov. Med njimi so Gutenbergova biblija, zbirka Stradivarijevih gosli ter tri in pol čevlja velika izdaja znane knjige ameriškega naravoslovca Audubona »Ptici Amerike«. Knjižnica ima obsežno zbirko ameriških narodnih pesmi, na tisoče knjig v Braillovi pisavi za slepce in tudi največjo zbirko ruskih in kitajskih knjig izven domačih držav.

Nekaj o rožanski narodni noši

Razgovarjala sem se dolgo časa s staro ženico iz Roža, ki mi je pripovedovala zanimivo zgodovino rožanske narodne noše. Iz njenega pripovedovanja sem povzela sledeče:

Še pred približno petdesetimi leti so Rožanke nosile »čikle«, to so bile srjace iz belega platna, ki so ga napravili iz domačega lanu. Te čikle so pridne roke Rožank urezale in sešile same, seveda največkrat kar na roke. Takemu ciklu so rekli, da je prten. Imel je rokave, ki so bili včasih stisnjeni, včasih pa razpuščeni, to se pravi, da se niso tesno oprijemali zapestja. Nosile so spodnjo janko (krilo), preko te pa še vrhnjo janko. Spodnja janka je bila ob robu okrašena s špicami domačega izdelka. Včasih pa so take špice kupile na sejmi. Prav tako kot čikel je bila tudi spodnja janka iz belega platna. Niso pa nosile le ene spodnje janke, temveč včasih kar štiri, to je bilo ponavadi v nedeljah in praznikih. Vrhnja janka pa je bila iz polana in je bila sešita skupaj z »nidercem« (modercem), tako da je predstavljala en sam kos obleke. Vrhnje obleke so bile tudi iz svile. Blago za niderc so vzele iz prednjega dela janke, to je od tam, kjer je janko pokrival »birtah«. Na izrezano mesto so vstavile platno ali kak drugo blago, ki je bilo bolj poceni.

Birtah, ki je spredaj pokrival janko, je bil za pasom nabran in tudi iz polana, zavezoval pa se je zadaj. Niderc se je tesno oprijemal telesa ter je bil ob ramenih in vratnem izrezu obrobjen z barvastim trakom zelene, rdeče ali kake druge barve, tako da se je lepo odražal od temnega polana. »Hadrca« (ruta), ki je bila za praznike židana in je imela na robu »franze«, je krasila Rožanko. Pokrivala so jih tako, da je bil vogal rute zadaj, spredaj pa sta se vogala hadrce spenjala z velikim brošem. Ob hladnem vremenu so si nadele »špencer« ali šlabanko. Razlika med prvim in drugim oblačilom je ta: špencer sega do pasu in je spredaj malo nabran, medtem ko se šlabanka tesno oprijema telesa in je v pasu stisnjena, nato pa se razširi in sega približno za 10 cm od pasu navzdol. Špencer in šlabanka sta se zape njala spredaj, največkrat s precej velikimi srebrnimi knofi. Pozimi pa so se Rožanke oblekle z dolgo jopo, ki je imela precej široke rokave, okoli vratu je imela »kragne« in je bila v pasu tudi stisnjena. Rožanke so si obule poleti pavolnate nogavice, pozimi pa volnene. Ti »štumfi« so bili delani na »knofije« ali pa na »cucke« in so bili navadno bele barve. Knofi ali cucki, tako se je namreč imenoval vzorec na nogavicah, je bil gost in je imel

majhne kroglice, ki so bile podobne gumbom ali knofijam, odtod je tudi dobil ime. Nogavice so se pritrjevale s trakom bele ali črne barve. »Punčiji« so bili visoki čevlji, ki so se spredaj zavezovali z »žnorami« (trakovi).

Kot pokrivala so Rožankam služile hadrce ali pa kape. Hadrce so zavezale ob delavnikih zadaj in so temu rekle »Kranjica«. Ob nedeljah pa je bila hadrca zavezana spredaj, pod brado. Bolj kot hadrce so za Rož značilne kape. Zdi se mi, da so te kape eno najlepših pokrival koroške narodne noše. Tesno se prilagajajo glave, pokrivajo ušesa, na temenu so pozlačene, ali pa je tu vшит brokat, sicer pa so črne in prešite z zelo drobnimi šivi. Zadaj imajo »pantelne« iz črne svile, ki se zavežejo okoli glave, zadaj v veliko pentljo. Kadar so Rožanke nosile kapo, so si vedno počesale lase na »pranč«, sicer so si počesale lase nazaj brez pranča. Zlasti si to veljalo za dekleta, medtem ko so starejše žene bolj pogosto česale lase na pranč.

Tak je skromen oris ženske noše v Rožu pred približno 50 leti.

Moški so nosili prtene čikle, preko njih pa so oblačili »lajbce« (telovnike), ki so bili žametni in so se zapenjali s svetlimi srebrnimi gumbi. Ti lajbci so bili največkrat zelene barve. Tu pa tam je bil tak lajbc tudi pleten iz domače volne, a je bil prav tako zelene barve. Hlače so bile na-

vadno ozke in so segale do kolen ter so se zapele z »rimelnom« (jermenčkom). Največ so nosili hlače na »gavtre« (naramnice), to je kraj, ki se še danes redno pojavlja pri jerhastih hlačah. »Jopč«, ki so ga nosili preko lajbca, pa je imel »kragne« iz istega blaga kot je bil jopč. Navadno se ni nič »zaknoflal« (zapel). Poseben okrasek za rožanskega fanta ali moža je bila ura, ki je bila v »haržetu« (žepu) in je imela »četno« (veržico), ki se je pretikala skozi »kneflarco« (gumbnico).

Na nogah so nosili črne škornje ali pa visoke čevlje, nogavice pa so bile zelene ali bele barve, pletene doma s kitastim vzorcem.

Kot pokrivalo je služil »uobk« (klobuk) črne barve ali pa »suamnak« (slamnik), ta predvsem poleti ob delavnikih. Pozimi so si nadelili še »montlne« (plašč) ali »habeloke«. Starejši od prvih in drugih so bili »burnusi«, to so bili navadni a precej težki plašči.

Noša, ki sem jo tu opisala, je že precej izginila. Le tu pa tam se še dobi kak kos stare noše, ki je ljudje ne rabijo več. Po rožanskih vaseh pa je še srečati stare žene, ki se še vztrajno oblačijo v temne dolge janke, ki jih prepašejo z birtahom ter si še z vso vnemo zapenjajo šlabanke s svetlimi srebrnimi gumbi. Morda se bo ob teh vrsticah marsikdo spomnil na stare čase in nošo, morda bo celo kdo dejal: »Saj tako sem bil oblečen svoje čase tudi jaz.«

L. M.

KOLENDAR

Petek, 5. avgust: Mar. Snež.
Sobota, 6. avgust: Gosp. sprem.
Nedelja, 7. avgust: Kajetan
Ponedeljek, 8. avgust: Ciriak
Torek, 9. avgust: Janez
Sreda, 10. avgust: Lavrencij
Četrtek, 11. avgust: Suzana

Borovlje

Nedavno je požarna bramba v Borovljah proslavila sedemdesetletnico svojega obstoja. Ustanovili so jo leta 1885 na pobudo takratnega občinskega odbornika Filipa Pošingerja. Že kar prvo leto je pristopilo 61 gasilcev. Može različnih poklicev so se vedno, kadar je bilo treba, požrtvovalno založili ob elementarnih katastrofah, da so reševali in branili imetje in življenje. V svojem slavnostnem govoru je Alojz Popatnig orisal zasluge borovelske požarne brambe v minulih desetletjih.

Slavnosti so se pričele v soboto z godbo na prostem, ki jo je izvajala kapela »Stahlklang«. Nato je sledila blagoslovitev novega gasilnega voza, nakar so položili venec pred spomenik v obeh vojnah padlih vojakov v počaščenje padlim gasilcem. Na slavnostnem večeru v gostilni Just sta bila poleg domačih občinskih predstavnikov med drugimi navzoča deželni komandant požarnih bramb major Kohla in okrajni glavar dr. Marko.

V nedeljo je okrajni glavar podelil gasilcem Šimenu Hafnerju za 40-letno, Jožefu Smrekarju in Janezu Faschingbauru za 25-letno delovanje v požarni brambi častne znake za zasluge na področju gasilstva in reševanja. Major Kohla pa je odlikoval mesto Borovlje s častno plaketo za zasluge na področju gasilstva.

Gasilna vaja, kjer so pokazali gasilno orodje od prvih ročnih brizgaln do najmodernejših tehniške opreme, je pokazala izvežbanost, spretnost in znanje štiridesetih uniformiranih gasilcev. Za zaključek je bila popoldne vrtna veselica s peštrim godbenim in pevskim sporedom.

Marija na Zilji

V Brdu in občini Marija na Zilji je 26-letni Jožef Jelenik iz Spodnjih Borovlj zadel s svojim motornim kolesom v obcestno zidovje in si poškodoval desno koleno.

Škofiče

Kmet Rudolf Mauerhofer na Jerbergu je imel svoje ovce na ograjenem prostoru na prostem. Ko je v soboto zjutraj pogledal za njimi, je našel, da so šest ovac razmesarili psi, ki prosti letajo okoli. Vseh šest ovac je bilo tako ranjenih, da so jih morali zaklati.

Strahotna družinska žaloigra v Škofjem dvoru

Minulo soboto opoldne, ob najlepšem dnevu, se je v kmečki hiši pri p. d. Sabitu v Škofjem dvoru odigrala strahotna družinska žaloigra. V kuhinji je kmet Oto Weratschnig pred očmi svoje tačče s samokresom ustrelil svojo ženo Herto, nato pa samega sebe. Oba sta bila mrtva.

Weratschnig se je s svojo ženo poročil pred sedmimi leti. Takrat so polovico posestva, ki je bilo last ženinine matere, prepisali na moža. Nekaj časa je izgledalo, da poteka zakonsko življenje v najlepšem redu ter da so se motili oni, ki so Herti odsvetovali zakonsko zvezo s tem možem. Polagoma pa je mož pričel popivati in igrati karte ter se je tudi rad zapletal v pretepe. Lepo, 23. ha obsegajoče posestvo, kjer so redili do 25 glav živine in tri konje, je pričel zanemarjati, ko se večkrat po več dni ni vrnil domov.

Zategadelj mu je žena delala očitke, narkar se je mož močno razburjal in ji grozil. Kakor pravijo, je bil Weratschnig kljub temu na svojo ženo bolešno ljubosumen ter ji je vedno oponašal in grozil, če jo je zasačil v pogovoru s kakim drugim možkim. Žena, ki je veljala za zelo delavno in skrbno gospodinjico ter je bila z vsem srcem navezana na štiriletno hčerko, otroka, ki je izšel iz tega zakona, je vedno težje prenašala moževe očitke in grožnje. Tudi med taščo in zetom ni bilo najboljšega razumevanja, ker jo je dolžil, da podpihuje ženo proti njemu. Končno se je žena odločila, da vloži tožbo za ločitev

Po naši zemlji**Turistični avtobusni promet iz Celovca v Opatijo**

Poštna uprava je uvedla poleg ostalih linij avtobusni promet iz Celovca na Adrijo, ki ima izrazit turistični značaj. Avtobus vozi iz Celovca vsako soboto ob 6.45 od Novega trga preko Ljubelja, mimo Tržiča, skozi Kranj, Ljubljano, Postojno in reško pristanišče v Opatijo. V nedeljo popoldne se vrača nazaj in prispe v Celovec ob pol devetih zvečer. Iz Celovca pelje še na Otok in v Vrbo, da prepele tja izletnike, ki so za dan zamenjali Vrbsko jezero s sinjim Jadranskim morjem.

Uvedba tega avtobusnega kurza omogoča ob koncu tedna tudi onim, ki ne razpolagajo z veliko denarjem, prijeten in doživetja poln izlet skozi slikovite in čudovite pokrajinske lepote na sončni jug.

Vožnja stane 121 šilingov, v tem znesku pa je vključena tudi pristojbina za vižo. Skoro gotovo bo uvedba tega poštnege avtobusnega prometa precejšnja konkurenca raznim privatnim podjetjem, ker bodo to ugodnost izkoristili številni izletniki.

Velikovec

Na zadnji seji mestnega občinskega odbora v Velikovcu so predvsem obravnavali gradbene zadeve. Neki socialistični mestni svetnik je predlagal, da bi občina kupila od gradbenih podjetij Magnet in Mori zgradbo, ki je že v surovem stanju. Z izgradnjo tega objekta lahko nastanejo štiri stanovanjske enote. Odbor je predlog odobril in z izkupiščkom za staro občinsko poslopje, ki ga bodo prodali dr. Dobringerjevi, in s prebitkom iz pogozdovanja občinskih gozdov bodo v ta namen zagotovili potrebna sredstva v znesku okoli 170.000 šilingov. Pristojni pododbori imajo nalogo, da potrebna pripravljala dela pravočasno izvedejo, da bo mogoče z gradnjo pričeti še meseca avgusta ter da bo izgradnja do konca tega leta končana. Novi stanovanjski prostori bodo nadomestili doslej pomožna stanovanja v Mlinskem grabnu. Direktor

Otvoritvena vožnja s tem avtobusom je bila minulo soboto. S šestindvajsetimi potniki, med temi nekateri povabljeni predstavniki pošte in turističnega urada ter zastopniki koroškega tiska, je avtobus odpeljal po romantičnih vijugah in vzpetinah proti Ljubelju. Začetek vožnje je bil dober, vendar je avtobus težko zmagoval vse vzpetine in izkazalo se je tudi tokrat, da nujnost naravnost kriči po dograditvi ljubelskega predora, katerega izgradnja je na jugoslovanski strani že izvedena. Za dogotovitev tega predora bi bilo od avstrijske strani potrebnih 16 milijonov šilingov. Odgovorni činitelji bodo morali razmišljati, kje se bo odprl potreben vir za uresničenje te za promet tako koristne zadeve.

Razigrano razpoloženje se je polotilo vseh izletnikov na vrhu Ljubelja, ko se jim je odprl prekrasen čaroben svet na jug v sončnem poletnem jutru. Dobra volja jih je spremljala vso pot skozi Gorenjsko in Ljubljano do Postojne, kjer so se ustavili, se okrepčali ter si ogledali zna-

glavne šole Wit je kot predsednik posebnega odbora poročal o napredovanju gradbenih del poslopja glavne šole.

Občinski odbor je nadalje med drugim sklenil podeliti enemu velikovškemu študentu na montanistični visoki šoli v Leobnu štipendijo v znesku 1200 šilingov. Za potrebe olepšavanja mesta so odobrili dodatni znesek v višini 5000 šilingov.

Psinja ves

V Bistrici v Rožu se je na področju tvrde Jungfer primerila v ponedeljek dopoldne težka delovna nesreča. Delavec Franc Migič iz Psinje vesi je bil zaposlen s tem, da je raznašal star dimnik. Nenadoma pa se je zidovje zrušilo in Migič je strmoglavil na tla, kjer ga je gramoz zasul. Odnesel je rane na glavi, zlomil si je ramno kost in več reber. Ponesrečenega so odpeljali v bolnišnico za nezgode v Celovec.

Razne vesti iz Koroške

cer Angležinjo Miss Helen Young. Pozdravil jo je v imenu koroške dežele, župan Graf pa v imenu deželnega glavnega mesta. Obenem ji je župan izročil lepo darilo v spomin. Gospodična Helen je bila nad nepričakovanim sprejemom prijetno presenečena ter je dejala, da je bil ta trenutek najlepši v njenem življenju. Za lepo doživetje se je pristrčno zahvalila, nato pa je odplula dalje v Jugoslavijo, kjer se bo nekaj dni zadržala. Potem pa se bo spet vrnila na Koroško, kjer namestila preživeti nekaj časa svojih počitnic.

Celovško letališče zavzema med avstrijskimi drugo mesto. Od začetka letošnje sezone, to je od 28. maja, je pristalo v Celovcu 23 KLM in JAT letal in poleg teh še 44 drugih letal, ki pa so prilažala izključno počitniške goste na Koroško. Promet tovornine, pošte in prtljage z letali je v tem času dosegel 39.157 kilogramov.

Minula nedelja je bila ena izmed redkih, zares lepih nedelj v letošnjem poletju. Vsak, kdor razpolaga s kakšnim motornim vozilom, se je podal na cesto in se usmeril proti jezerom in drugim izletnim krajem. Nešteto motornih vozil je prevozilo državno mejo posebno v Italijo in iz nje. Ceste so bile nepretrgoma natrpane z vsakovrstnimi motornimi vozili.

Nič novega ni več, da se primeri v sobotah in nedeljah največ prometnih nesreč. Nezadostna pozornost voznikov, alkoholizirano stanje šoferjev, neupoštevanje prometnih predpisov in drugi vzroki povzročajo nesreče. Po okoliščinah neizogibnih nesreč ni toliko, kakor zaradi tega, ker vozniki ne upoštevajo pravila, naj vozijo tako, da imajo svoje vozilo vedno v popolni oblasti.

Tudi zadnjo nedeljo na Koroškem ni ostalo brez smrtne prometne nesreče. V

Objava

Starše še enkrat opozarjamo, daodpotujejo otroci na letovanje v počitniško kolonijo v sredo, dne 10. avgusta 1955.

Prosimo starše, da osebno privedejo otroke na kolodvore, kjer jih bo čakal spremljevalec, ki jih bo sprejel v varstvo. Na kolodvorih je treba biti ob naslednjih časih:

v Celovcu najpozneje ob 10.00 uri dopoldne;

v Beljaku in v Podrožčici od 12.00 ure dalje.

Starše prosimo, da svoje otroke osebno izročijo spremljevalcu, da jih sprejme v evidenco. Otroci, ki še niso oddali zdravniškega spričevala, da so prosti nalezljivih bolezni, naj ga na dan odhoda prinesejo seboj.

Še enkrat opozarjamo, da pridejo starši z otroci pravočasno ob navedenih časih na kolodvore. Obenem priporočamo, da otroke za na pot ne založijo preveč s sladkarijami, prtljago pa naj spravijo v nahrbtnike, ki jih je bolj pripravno nositi kakor kovčke.

Slovenska prosvetna zveza

menito jamo. V nadaljnji vožnji so nestrpno pričakovali trenutka, da se jim je končno razprostrlo sinje morje pred očmi. Skozi Reko, kjer so si ogledali pomembno pristanišče, so prispeli na končni cilj v prekrasno letovišče in kopališče v Opatijo. Vročina je bila velika, v Opatiji med palmami je že druga klima. Hladili so se v morju pri kopanju, k ohlajenju so pripomogle tudi izborne pijače in k nadaljnjemu okrepčilu izbrana jedila, vse za zelo zmogljive in zmerne cene.

Izletniki so v kratkem času doživeli in videli mnogo novega in poučnega. Med drugim so oni, ki so imeli o sosedni državi neugodne predstave, premostili v sebi predsodke in koroški novinarji so svoje vtise in spoznanja v svojih reportažah tudi stvarno in objektivno prinesli.

Turistični promet na tej liniji bo trajal letos do 10. septembra. V izmenjavo tega kurza bo vozil vsako soboto iz Opatije v Celovec jugoslovanski avtobus. Tudi ta akcija bo doprinos k medsebojnemu spoznavanju in poglobljanju še boljših dobrososedskih odnosov med dvema deželama — sosedi.

bližini Vetrinja pri Celovcu je trčil 24-letni mesarski vajenec Herbert Woschitz iz Vetrinja s svojim motornim kolesom z nasproti vozečim mestnim avtobusom. Woschitz je vrglo s kolesom vred v potok, iz katerega so ga potniki izvlekli z zlomljenim gornjim gležnjem, zlomljeno levo roko in težkimi notranjimi poškodbami. V nezavestnem stanju so ponesrečenca odpeljali z rešilnim avtom v deželno bolnišnico, kjer pa je drugi dan dopoldne podlegel poškodbam.

Minuli teden se je na Koroškem primerilo 224 prometnih nesreč. Pri teh je bilo 166 oseb poškodovanih in ena mrtva. V vsej Avstriji zaznamujejo 1593 prometnih nesreč, pri teh 1261 oseb poškodovanih in 38 smrtno ponesrečenih. Pri prometnih nesrečah so v 59 primerih vozniki pobegnili, v 55 primerih pa so ugotovili kot vzrok nesreče pijanost šoferjev.

Požarov je bilo minuli teden na Koroškem šest, v vsej Avstriji pa 51. Škoda, ki je zaradi tega nastala, cenijo doslej na okoli 1.700.000 šilingov. Kot vzroke požarov so doslej ugotovili v 16 primerih malomarnost, v 1 požig, ki so ga povzročili otroci, v 16 strel, v 2 letče iskre, v 3 samovžig, v 2 pomanjkljivosti pri električnih napravah in v enem primeru gradbeno pomanjkljivost. V ostalih primerih do konca tedna vzrokov še niso ugotovili.

V Celovcu se je v torek proti večeru vsula preko mestnega področja gosta suha toča. Padati je pričela še preden se je vllil dež. Posebno gosta toča je padala v Schillerjevem parku in Vetrinjskem obmestju. Močan veter je v Schillerjevem parku razcepil eno drevo in del drevesa je padel na cesto. Priti je morala požarna bramba, da ga je odstranila.

POGUMNI KROJAČEK

Bratje Grimm:

Nekega poletnega dne je sedel mlad krojaček ob svoji delovni mizi in šival, šival. V vnevi ga je zmotil glas branjevke, ki je ponujala med. Kar sline so se mu poce-dile. Zato je poklical ženo k sebi in kupil medni lonček. Odrezal je kos kruha in ga namazal z medom in ga postavil na mizo. Dokončati je hotel najprej še začeto delo, nato pa se okrepčati s predjužnikom. Vonj po medu je privabil roj muh, ki se je vsedel na kruh. »Kdo vas je povabil?« je jezno zagodrnjal krojaček, ko je opazil muhe na kruhu. Prenehaj je z delom in jih nekaj časa podil, muhe pa so se ne-prestano vračale. Slednjič mu je prišla do-bra misel, dvignil je roko in udaril po mi-zi. Kar sedem muh je obležalo mrtvih. »Kakšen junak sem,« si je govoril kroja-ček, »ves svet naj izve, kdo sem pravza-prav in kaj zmorem.« Urezal in sešil je pas, na katerega je z velikimi črkami na-pisal: »Sedem na en mah.« Opasal se je z njim, spravil v žep kos starega sira in ptička, ki ga je ujel v grmovju, ter se od-pravil v svet.

Mahnil jo je iz mesta proti najvišjemu griču in glasno mislil: »Tako hraber člo-vek se ne bo ukvarjal več s šivanjem, po-stati moram slaven.« Ko je prilezel na vrh griča, je pred seboj zagledal orjaka. Pogumno je stopil predenj. Velikan ga je prezirljivo premeril. Krojaček si je odpel plašč in mu pokazal pas z napisom »Se-dem na en mah.« »Če si res tako močan, stisni kamen, da bo pritekla voda iz nje-ga. Poglej, kako napravim to jaz!« mu je rekel orjak. Pritlikavček se je pripognil, kakor da je pobral kamen, istočasno pa je vzel iz žepa kos sira in ga pričel stiska-ti. Res je padlo na tla nekaj kapljic vode in velikan se je močno začudil: »Prav. Močan si, kakor vidim. Vzemi pa sedaj kamen in ga vrzi tako visoko kot jaz!«

Zakaj ima osel dolga ušesa

V starih časih, ko so ustvarjali živali, je vsaka dobila ime, ki ji je ostalo za vse čase. Kmalu nato je poklical car vseh ži-vali vse ptice in živali k sebi.

Price so prišle prve, a prvi med njimi so bili: kos, detel, kraljiček in vrabec. Potem so prišli: jelen, lev in tiger. Zadnja sta bi-la medved in želva. Vsak je hitel, kolikor je najbolj mogel, ker je vsak hotel videti carja in ga slišati, kaj bo povedal.

»Poklical sem vas vse, da vidim, ali ima vsak svoje ime. Prihajajte drug za drugim in govorite glasno!« je govoril car vseh živali.

Krojaček je iz žepa privlekel ptička in ga zagnal v zrak. Velikanov kamen je čez čas padel na tla, krojačkovega pa ni bilo več nazaj. Čakala sta ga do noči, pa ga ni-sta dočakala. Velikan je nato ponudil kro-jačku prenočišče. V votlini, kamor ga je pripeljal orjak, je mali junak naletel na velikanove pajdaše, ki so ravno večerjali. Tudi njemu so dali jesti, potem pa so šli spat. Krojaček se je vlegel ob vznožje po-stelje, ker je bila zanj mnogo prevelika. Opolnoči je velikan z železno palico uda-ril v sredino postelje, v kateri je spal kro-jaček, in bil prepričan, da ga je ubil. Kro-jaček pa se je potuhnil pod odejo in po-čakal, da so orjaki odšli v gozd, nato pa

jo je ubral za njimi. Ko so ga zagledali, jih je zgrabil tak strah, da so se spustili v brezglav beg. Krojaček je nadaljeval svo-jo pot. Prišel je v neko kraljestvo, kjer ga je kralj vzel zaradi njegove hrabrosti v službo in mu obljubil hčerko edinko za ženo ter polovico kraljestva, če izvrši tri dela, ki mu jih bo dal. Krojaček je s svo-jo bistrumnostjo uspel pri vseh treh delih: premagal je dva razbojnika, ki sta strahovala deželo, ubil je nosoroga in ujel divjega prašiča. Kralj je moral držati besedo in dati krojačku hčerko za ženo, od-stopiti pa mu je moral pol kraljestva. Po-roka se je izvršila z velikimi slovesnostmi in krojaček je postal srečen in dober kralj.

Kako je nastala žaba

(Grška narodna)

V starih časih, ko sta bila Apolon, bog sonca, in Diana, boginja meseca, še majh-na otroka, se je znašla njihova mati Lato-na v veliki nesreči.

Neka slaba boginja jo je izgnala iz nje-ne hiše na nebu in jo primorala, da bega po zemlji. Ljudem na zemlji je bilo reče-no, da ubogi Latoni in njenima otroko-ma ne smejo izkazati nobene usluge niti ne imeti usmiljenja za njo.

Tako je ta lepa žena begala po zemlji, noseč v svojem naročju svoja dva krasna, svetlolasa otroka.

Sirota Latona! Občutila je dobro, kako je težko najti hrano, vodo in prenočišče.

Neki dan je našla izvirek čiste, hladne vode. Sonce je pripekalo. Latona je umi-rala od žeje. Odložila je svoja otroka v travo in pokleknila k izviru, da se napije.

Izenada se je pojavil neki človek, hi-teč naravnost k njej. »Odidi od tu!« za-kliče on. »Ti ne smeš piti z izvirka vode. Odidi takoj!«

Latona ni poslušala, kar ji je rekel, ker

je vedela, da izvirek ni njegov. Misli-la je, da bo z otrokoma počakala, dokler se člo-vek ne vrne na delo in se v miru napila vode.

A ko je človek videl, da ona ne odide, skoči v vodo, ki ni bila globoka, in jo skali tako, da se ni dalo več piti.

Človek je še naprej skakal po vodi, ne oziraje se na to, kako jo kali. Neprene-

homa se je posmehoval in rogal Latoni, in ji klical: »Pridi in pij, Latona! Pridi, na-pij se te sveže vode!« A Latona je pomo-lila k Jupiteru in zaklicala: »Pošlji kazen na tega brezumneža! Moja dva otroka in jaz smo ves dan begali po tej vročini in umrli bomo, če nas ti, Jupiter, ne reši!«

Jupiter je to slišal in z obžalovanjem pogledal na to ubogo ženo in njena malč-ka. Poslal je svojega poslanca, da jo je odnesel z zemlje v kraje, kjer je lahko ži-vela mirno in srečno.

Človek v vodi je skakal še dalje, a se je vedno bolj zmanjševal. Njegova lepa ze-lena obleka in bela srajca sta se spreme-nili v kožo, njegov vrat je izginil in gla-va se je spojila s truplom; usta so se mu razširila od neprijetnega in rogajočega se njegovega glasu.

Iz njega je nastala velika zelena žaba.

Kokošji kralj

Kokoši so izbirale kralja. Niso se mog-le zediniti, vsaka je hotela, da bi bil kralj petelin z njenega dvorišča. Slednjič se oglašila ena izmed njih:

»Tako ne pridemo do konca. Predla-gam, da si izberemo za kralja dihurja!«

»Kaj, dihurja, našega največjega so-vražnika? Ne, tega pa že ne!« so vpile vse vprek.

»Zakaj pa ne?« je dejala. »Če izberemo dihurja, ne bomo s tem užalile nobenega od petelinov. In dihur se bo čutil počaš-čenega. Spoznal bo, da mu zaupamo in svojih vdanih podložnikov ne bo brez vzroka moril!« je še dalje govorila prva kokoška.

Kokoši so se dale pregovoriti. Tudi pe-telini, ki so čakali na izid volitev, so bili s predlogom zadovoljni, ker nihče ni pri-voščil drugemu kraljevanja.

Odposlanstvo kokoši se je odpravilo k dihurju. Povedale so mu, da so ga izbra-le za kralja. Dihur se je čutil zelo počašče-nega. Takoj je sprejel to visoko čast in obljubil, da bo pravičen vladar. Peteline pa je imenoval za ministre.

Ščasoma pa se je dihurju zahotelo pečen-ke. Dolgo je premišljeval, kakšen vzrok bi dobil, da bi lahko zadavil enega svojih ministrov.

Neki dan je poklical k sebi v brlog najdebelejšega petelina.

»Ali kaj duhaš v mojem stanovanju?« ga vpraša.

»Seveda, saj neznosno smrdi!« je odgo-voril petelin.

»Se mar tako odgovarja svojemu vla-darju?« se je zadržal dihur in odgriznil pe-telinu glavo.

Drugi dan je poklical drugega petelina. Ta je vedel, kaj se je zgodilo njegovemu tovarišu. Na dihurjevo vprašanje, ali kaj smrdi v brlogu, je zato odgovoril:

»Prav nič ne smrdi, veličanstvo, po vi-jolicah diši!«

»Kaj, predrznež, ti si upaš norčevati se iz svojega vladarja?«

In petelinčka je doletela ista usoda kot njegovega tovariša.

Tretjega dne je na isto vprašanje tretji minister odgovoril takole:

»Oprostite, veličanstvo, danes sem ne-koliko prehlajen, pa prav nič ne duham. Res ne morem reči ali smrdi ali diši!«

Dihur se je moral nasmehniti in je od-pustil prebrisanega petelina.

UGANKA

Vsak ob rojstvu ga dobi, nosi ga vse žive dni, vidno je le na papirju, včasih pa celo v okvirju.

(Ime)

Ivan Potrč:

24

NA KMETIH

Pač pa je Toplečka rekla:

»Jezus, Južek, na pijačo smo pa čisto pozabili! Stopi no, prinesi nam vina! Ti-stega v kotu potegni. Ključ je pri meni, tu ga imaš, ná, za katlogo pa tako več, kje visi, spodaj, na kletnih vratih. Kar ročko natoči! Jezus, ali me žeja! Tebe tudi, Južek! Jezus-jezus!«

»Bog vama požegnaj!« bi želela Hana in se dvignila izza mize kakor Tunika, le da je Tunika odšla, ne da bi kaj rekla.

Vse to in takšno je storilo, da se nisem nikamor več prikazal, tudi domov nisem več hodil. Na zunaj, pred hramom in pred ljudmi, sem se Toplečke ogibal, dru-gače je bilo doma. Pomagal sem ji gospo-dariti — ona je pač hotela, da bi ji po-magal.

Težko pa je bilo v teh časih po vojski ostajati samo doma; kakor sem včasih rad hodil na mitinge, tudi zavoljo deklet in zato, da sem se potegnil zdoma, me po Toplekovem pogrebu ni bilo skoraj nika-mor več; toda časi so bili taki, ko da bi se norih gob najedel; nikdar nisi do kra-ja vedel, pri čem si. Vse so ljudje govo-

rili: da bodo jemali živino, da bodo je-mali grunte, da bodo skratka tistim, ki kaj imajo, ki so si kaj pripravili? sploh vse pobrali, ljudi pa spravili v Srbijo. Ti-sto, da bodo pobrali meniške gorice ali da bodo razdelili baronove njive, tisto je bilo ljudem bolj malo mar. Baronove njive in travnike so tako ali tako že od pomneža imeli siromaki v najemu, za me-nihe pa se ni bilo bati, da bi silo trpeli — norih babnic je še vedno dovolj na sve-tu! — toda drugače je bilo tisto, kar so govorili o gruntih in o ljudeh samih. Štra-fela po tistem zadnjem polomu ni nič več dosti govoril, samo zvito se je smehljaj, ko se je pustil napiti, in pripominjal, ka-ko on že ve, kaj mu je storiti, kako bo — to se je reklo, da ne bo, kakor bi mo-ralo biti, da bi človek v miru živel in se ženil, kakor bi mu prijalo. A vse to so tudi govorili, da človeka niso pustili več pri miru, da nisi mogel ostajati samo do-ma in da si moral vedno na kake sestank-e; tam je človek lahko vsaj malo zvedel, pri čem je. In tako je prišlo tisto zimo do sestanka, na katerem je zvedel svoje tudi Štrafela — enkrat za vselej.

Sestanek je bil v krčmi, pri Ploju, ka-kor je bilo to za Gomilo navada še iz prej-šnjih mirnih časov. Toplečka se je zarana, še pred večerjo, napravila, in ko sem pri-šel v izbo, me je vprašala:

»Ti pojdeš?«

Postal sem sredi izbe, zavzdihnil in se zagledal bolj v strop ko na uro ob peči.

»K Ploju, na sestanek ...« je rekla, ko nisem nobene zinil.

»Ne vem,« sem rekel, čeprav sem ve-del, kaj bom storil — namreč, da poj-dem; ni mi moglo biti vseeno, kaj name-ravajo z nami, že zavoljo gruntov ne.

»Jaz bom šla,« je povedala Toplečka, si nekaj popravila nogavico pod krilom, zatem pa dvignila nogo na stol, potegnila kikle nazaj in začela — tako pred mano, čeprav sem še vedno strmel proti stropu — prevezovati nogavico pod kolenom. Šele ko je zaslišala pred vrati Tuniko, ki je prišla večerjat, je spustila kikle in se obrnila proč od mene. »Eh,« je zavzdihnila nejevoljno, zavoljo Tunike pač, šele zatem zavoljo gruntov: »Eh-jezus, le kaj si bodo še namislili zavoljo gruntov?«

Tako je odšla Toplečka prva, medtem ko sem odšel sam precej kasneje, vendar se nisem preoblekel. Prišel sem k Ploju, ko je bilo tam že vse polno, da so bila vsa vrata od krčme, od pivnice pa tudi prikleta na stežaj odprta, četudi je bil ve-čer hladen. Tudi jaz nisem rinil nikamor naprej ter sem ostal med moškimi, prav-zaprav med samim mlajšim fantovskim svetom, skraja na verandi, kasneje, ko se je začelo s Štrafelo, pa v prikletu, od ko-der se je dalo na prstih stojé videti v na-tlačeno polno, do kraja zakajeno krčmo. Skraja, kolikor sem ujel in kolikor so se

ljudje tudi zadaj oglašali in svoje pripo-minjali, je šlo za baronovo zemljo; kdo jo bo lahko dobil in kdo bi je bil najbolj potreben, a tudi, kdo je je najbolj vreden. — Nekdo je zinil: »Kot če bi bili v cerkvi pri špižanju!« — in moški so se za-režali. Zatem so prišle na vrsto meniške gorice in pri teh goricah je bilo slišati tu-di Štrafelovo ime — in to je bilo že na-robe.

»Štrafela, he, Štrafela ...« si slišal, ka-ko je šlo med ljudmi, krčma pa je ostala vseeno mirna; tudi od zadaj, na verandi in v prikletu, kjer je bilo več prostora in se je mogel človek obrniti, se ni nič pre-maknilo. Potem pa je neka ženska, ne bi mogel več reči, katera, skorajda piskajoče, z visokim, kar užaljenim in jeznim gla-som povprašala:

»Kaj, ali Štrafela ni zidar?«

Kakor da bi bilo ženski vseeno — naj se zgodi, kar se bo in kar se mora zgoditi.

Zdaj ni več samo zašušljalo med ljud-mi, zdaj — dvignil sem se na prste — zdaj se je krčma tudi zganila. Potem je nastala tihoča, v nji pa si slišal še nekaj pripomb, in vse so se tikale Štrafele, njegovega zi-darjenja, komisarjenja — ljudje so mu pravili tudi komisar — in sploh vsega. Nič več ni bilo strahu pred njim.

»Ta bo pa z zidarskim kladivom kolje nabijal ...«

*) špižanje = obhajilo

Zdravilne rastline

Poprova meta

Nemško jo imenujemo Pfefferminze, latinsko pa Mentha piperita. Glede oblike je poprova meta zelo nestanovitna rastlina in cvete od junija do avgusta. Doma je po vsej verjetnosti na Daljnem vzhodu, danes jo goje pri nas po vrtovih. Zahteva rodovitno, vendar ne premastno zemljo, ki pa naj vsebuje precej dušika in kalija, da bodo listi čim lepši,

kajti ravno liste nabiramo v zdravilne namene. Poprova meta ima največjega sovražnika v rji, ki se loteva rastline malo preden se razcvete. Zato priporočajo pobiranje odnosno rezanje dvakrat, in sicer prvič pred cvetom, drugič, ponekod tudi tretjič malo pred jesenskimi mrazom.

Nabiramo liste, ki jih kot omenjeno potrgamo prvič preden je rastlina vzcvetela, drugič pa vsaj preden zapade jesenska slana. Takrat rastlino porežemo. Sušiti jo treba previdno, nikakor pa ne sme do listov sonce, sicer izgubijo svojo barvo. Posušeno rastlino shranjujemo na zračnem in suhem prostoru.

V svojih listih vsebuje poprova meta približno 1,25 % hlapnega olja (od tega 50 do 90 % mentola) in poleg drugih snovi, zlasti menton (8 do 20 %), nekaj čreslovine in grenkih snovi. Mentol povzroča na koži občutek hladu, nato pa se javlja zbadanje. Prav isti občutek se pojavi na sluznicah. V večjih množinah zaužit mentol omamlja osrednje živčevje, vendar rastlina ni strupena.

Meta lajša bolečine, odpravlja krče in zadržuje vnetja. Priporočajo jo zlasti pri krčih v prebavilih in lenivosti čreves, če torej boli trebuh, nadalje pri katarju, pri driski in koliki. Tudi pri bolnih jetrih, kamnih in težkem izločanju seča jo uporabljajo, prav tako pri povračanju ter pri boleči in neredni periodi. Ker vpliva ugodno na živčevje, jo rabimo pri glavobolu, srčni nervozji (navadno z meliso in špajko), omotici histeriji itd. Za zdravilo pripravljamo čaj, za kar vzamemo 2 do 3 gr posušenih listov na skodelico vode, vendar jih ne kuhamo, ampak le polijemo z vrelo vodo.

Tudi proti glistam jo rabimo, kar ve povedati slovenska lekarniška knjiga: „prašek od mete je dober za gliste. Kuhaj ga na mleku in stavi na trehuh.“ Olje moremo rabiti za vse zgoraj navedene bolezni, razen tega pa z njim tudi taremo ali gnetemo bolna mesta pri revmi, glavobolu, migreni, oteklinah itd. Z vodo naj izpira usta, kdor ima smrdečo sapo. Če izvira obolenje iz živčnega vznemirjenja, dodaj meti še melise in gosje trave. Če pa gre za ureditev prebave, periode, nerednosti, ki ne izvirajo iz živčnega razburjenja, dodaj meti kamilice ali rutice ali pa obojega. Prav tako moreš rabiti vodno in kravžasto meto.

»Kaj nabijal? — ometaval ga bo...«
»Trsje bo ometal, ha-ha-ha...« nekdo ni mogel in ni mogel več zadržati smeha. Vsem pa ni bilo za smeh.

»Kaj, ali ne pravijo, naj dobi zemljo tisti, ki jo dela?«

»Kaj, ali se še ni nakomisaril?«
In zatem ženski glas:

»Jezus-jezus, resnica je! Kaj, ali ni že Hedlovih spravil v nesrečo? Komunizem nam je pridigal, zdaj bi nam pa rad prvi zemljo odžrl.«

Tako je svet povedal narobe za Štrafelo; bilo je narobe, ker se ni koj oglašil, a enako narobe, ko si je po vsem tem še sploh upal. Ali on je bil štrafela in mu ni bilo pomoči. Življenje samo ga je moralo začeti mlatiti po glavi. Vendar pa tudi molčati ni mogel: preveč so mu jih napeli.

»Jaz, tovariši,« je začel, kakor je bila njegova navada — zagledal sem ga, ko je razoglav vstal; bil je čisto pred mizo, v prvi vrsti — in je zatem tudi ponovil: »Jaz, tovariši, če sem zidar, kaj pa to koga briga! A kar se meniške gorice tiče, ali jo bom dobil ali ne, je to moja stvar, Štrafelova, se pravi, partizanska. Kdo se je boril na Gomili? Gomilani ali Štrafela?«

Sprva so ljudje, ko je spregovoril, zamrmrali. Toda Štrafela je govoril bolj in bolj žolčno; vsaka njegova misel je bila počasi in zase povedana; kar videl si, kako se mu pene nabirajo na ustih, kako prši od njega — s tako jezo je metal gla-

prav bogata izbira svežega sadja je že na trgu, pa tudi doma so že zreli najrazličnejši sadeži. Možnost imamo tudi, da si v gozdu nabereimo različne jagode. O kakšni zadregi res ni več govora. Treba je ustreči željam družinskih članov, danes enemu, jutri drugemu. Važno je predvsem, da jim nudimo redno vsak dan nekaj osvežujočega, pa naj bo to skodelica gozdnih jagod, ribeza ali borovnic.

Redno uživanje sadja nas krepi, ureja prebavo in pomirjevalno deluje na živčevje. Sadje nudi telesu bogastvo vitaminov in rudninskih snovi, ki so za ohranitev zdravja nujno potrebni.

Najbolj priporočljivo je uživanje sadja v surovem stanju. Na ta način izkoristimo njegovo celotno vrednost. Pri kosilu in večerji ga denemo na mizo kot začetno jed, surovo ali pripravljeno v drugih jedeh. Tako na primer pripravimo s sadjem razne cmoke, palačinke, kompote, zavitke in solate. Utrujenim ljudem ponudimo sadje pred obedom, da jih osveži in jim poveča tek. Majhnim otrokom, bolnikom in starim ljudem pa raje postrežimo s sokovi, ker so laže prebavljivi.

Za žejo so zelo poživljajoči sadni sokovi z mlekem. Na ta način združimo vitamine in rudninske snovi z ogljikovimi hidrati ter z živalskimi beljakovinami. Z

njimi dobi naše telo najvažnejše hranilne snovi v okusni in lahko prebavljivi obliki.

Za pijačo lahko izberemo jagode, borovnice, ribez ali marelice, jih spisiramo oziroma zmeljemo na mesnem stroju, nato pa po okusu osladimo in mešamo, da postane zmes lepo rahla. Nazadnje med mešanjem dodamo še mrzlo mleko, in sicer vzamemo na 1 del pretlačenega sadja 1 del mleka.

Dobre so tudi maline z mlekem. Pripravimo jih takole: 15 dkg malin ali ro-

bidnic potresemo s 5 dkg sladkorja in jih pustimo stati nekaj ur. Zatem jih potlačimo ali dobro zmečkamo, jim dodamo še 10 dkg sladkorja, nato pa prilijemo zelo mrzlo mleko. Pijača, pripravljena na ta način, je zelo okusna in tudi vsakogar zelo osveži. Zato tudi poskusimo pripraviti našim domačim podobno pijačo, ker le na ta način bomo premagali žejo v vročih dneh ter koristili obenem našemu telesu.

Kuharski recepti

Grahova juha z rižem. — Četrť kg svežega graha skuhamo v slani vodi. Napol kuhanemu dodamo še riž in 5 dkg masti, olja ali slanice, prepražimo sesekljamo čebulo in strť česen ter vse skupaj dodamo grahu. Jed solimo, jo po okusu papričiramo ter ji primešamo sesekljan peteršilj. Lahko pa napravimo jed gostejšo in jo serviramo samo.

Mlad krompir z maslom. — Ostrgajte mlad krompir in ga skuhamo v slani vodi. Kuhanega odcedite in ga denite v kozico v kateri ste spenili žlico surovega masla, povrhu posujte drobnjaka ali drobno narezanega peteršilja, premešajte in

postavite še za nekaj časa v pečico ali na ognjišče, da se bo krompirček še malo opeknel.

Jagodova bomba. — Penasto umešamo tri rumenjake, 10 dkg sladkorja in nekoliko limonove lupine, nato dodamo 17dkg moke, v katero zmešamo žlico pecilnega praška in trd sneg treh beljakov. Biskvitno testo pečemo v pekaču, ki ga rabimo za šarteli, lahko pa tudi v pekaču za torto. Ohlajen biskvit trikrat preležemo, ga namažemo z jagodovo marmelado, oziroma s pretlačenimi oslajenimi jagodami. Povrhu polijemo bombo s stepeno smetano ter garniramo z jagodami.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Bolnik, boj se „prijateljskih“ nasvetov

Težko so še kje hujše muke od tistih, ki jih morajo pretrpeti bolniki zavoljo neozdravljivih upov svojih prijateljev. Zato veljajo te besede tistim, ki so prijatelji bolnih, pa jih obiskujejo in negujejo. Odcitite se navadi, „hrabriti“ bolnika s tem, da delate nevarnosti, v katerih so, brezpomembne in precenjate verjetnost ozdravljenja.

Če vemo, da je bolnik pri zdravi pameti — kako ga more tedaj „dobrohotno“ mišljenje slučajnega obiskovalca „razveseliti“, ako se razlikuje od prepričanja v zdravstvu izkušne osebe, ki ga neguje?

Dejstvo je, da bolnika v splošnem ne sprostite dobronamerni, do skrajnosti dolgočasni prijatelji. Nasprotno, v takem primeru je bolnik prestrašen in utrjen. Bolnik tedaj čuti, kako prijetno bi bilo, če bi imel enega samega samcatega človeka, da bi se z njim naravnost in preprosto pomenil, ne da bi se nanj usula prha neumnih pričakovanj in spodbud.

Na drugi strani pa spet ni tako lahkovernega, kakor je lahkoveren bolnik, razen če morda izvajamo lahkoverne prijatelje lahkovernega bolnika.

Pogosto se dogodi: potem ko sta se zdravnik in medicinska sestra dodobra sporazumela o tem, kako zdraviti, se nenadoma pojavi nekdo, ki daje nasvete sestrì, nekdo, ki ga ona še nikdar ni videla. Včasih je to kak bolnikov stari prijatelj ali sošolec, ki na lepem spozna,

da so vsi, bolnik, sestra in zdravnik, na krivi poti in da bi bilo dosti bolje storiti nekako drugače.

Bolnike tudi v izobilju zasipajo z nasveti, naj opuste delo, naj pokličejo nekega drugega zdravnika, naj poskusijo neke druge pilule, praške, specialiteto. Ničesar proti nedoslednosti, kajti gotovo je, da so ti svetovalci prav isti ljudje, ki so bolnika nagovarjali, naj ne veruje zdravniku, ki ga zdravi, saj zdravnik vedno lažejo. Zato naj raje zaupa nekeemu drugemu zdravniku, kajti „ta zdravnik ima vedno prav“.

Popolnost so obličja, s katerimi prijatelji prihajajo in vznemirjajo bolnika; priporočajo mu, da stori to ali ono, pri tem pa prav tako malo vedo, koliko je stvar izvedljiva in celo nevarna bolniku, kakor če bi nekemu človeku priporočali, naj pešači, pa ne vemo, da si je zlomil nogo.

Kako malo vemo in dojemamo o pravih vprašanih boleznih. Kako malo se lahko nekdo, ki je popolnoma zdrav, zamisli, kakšno je bolnikovo življenje, ali celo vživi v to, kako bi bilo tedaj njemu samemu.

Vsi, ki ste okrog bolnikov ali jih obiskujete, skušajte se spomniti vsega, kar bi jim lahko povedali v njihovo zadovoljstvo. Kakor vsakdo, tudi bolnik uživa, če sliši dobre novice: na primer o ljubezni in zblíževanju, ki gresta nasproti srečnemu koncu. Če pa mu to

poveste potem, ko je poroka že pri kraju, zgubi polovico zadovoljstva, ki ga ima tako malo. Bolnik prav tako uživa, če sliši o kakem gmotnem blagru, o kakem določenem stvarnem uspehu pravične reči. Do grla mu je dovolj razprav in romanov, načel, navodil in teorij. Namesto da mu dajete nasvete, mu raje opusite delo, ki je v resnici praktično uspešno. To bo zanj kakor en dan zdravja.

Ni boljše družbe, kakor so otroci in bolniki, drug za drugega. Razumljivo — ukreniti je treba tako, da od tega nihče ne trpi. To pa je popolnoma mogoče. Če menite, da je „vzdušje bolniške sobe“ škodljivo za otroka, je enako škodljivo tudi za bolnika. In zato ga izboljšajmo obema.

Vsa bolnikova duševnost se osveži, kadar zagleda otročka. Zelo majhno dete se, če ni razvajeno, po navadi neverjetno dobro prilagodi bolnikovim navadam, da le čas, ki ga skupaj prebijata, ni predolg.

Novo zdravilo proti jetiki

Pred nedavnim so začeli z obširnimi poizkusi z novim zdravilom proti tuberkulozi. To zdravilo, ki so mu dali ime cikloserin, je pokazalo velik uspeh vsaj v začetnem stadiju bolezni. Cikloserin sta iznašla mikrobiolog Roger Harned in Ellionor Crop. Zdravilo sodi v isto vrsto organizmov, ki ustvarjajo streptomycin.

pri peči pa si je Murkec na vsem lepem zapel:

„Jo primem za popek,
položim na snopek,
pa rečem: dobro jutro bog daj!“

V krčmi je nastala za trenutek tihoča, Murkec je maličko počakal in zatem znova, a z višjim glasom zategnil:

„Jo-o primem za popek,
položim na snopek —“

Pesmi pa ni več končal. Malo je pripomogel tudi Pihlarčin kočar, ko je naglas, besedo za besedo, povedal, ne da bi se menil za Murkčevo popevko:

»Tovariš Štrafela, za gorico se kar obriši! Zadosti smo se te bali...«

Očitno je bilo, da tega Štrafela ni več prenesel, ne tega oponašanja zavoljo meniške gorice in ne tega, da se ga Gomila ni več bala, da se ga ne namerava več bati. Vse tisto žensko regljanje ga ni toliko premaknilo ko zdaj to, kar je povedal Pihlarčin. Videl sem ga, kako se je v eni sapi obrnil, rdeč kot razdražen puran, dvignil stisnjeno desnico, ko da bi hotel pogroziti tja proti Pihlarčinemu, in kazalo je, da je tudi našel pravo besedo za Gomilane, ko je zakričal:

»Vi bojazljivci, vi se me ne mislite več bati? Kakó si zinil, ti, ti Pihlarčin hitlerjanec? Počakaj! Vsi skupaj maličko počakajte —!«

Štrafela ni več govoril, kričal je z zasi-

ganim glasom. A to, na kar bi naj srenja maličko počakala, je srenja tudi takoj videla — v Štrafelovih rokah se je naenkrat znašla pištola in že je tudi dvakrat počilo, žareče je zasekalo proti stropu.

V krčmi je nastala tema, ženske so strahšno zavreščale; mene, ki sem bil med vrati, ko sem pravkar silil v krčmo, je kar odneslo; odmotalo me je, da sem se znašel najprej med samimi ženskimi krikami, zatem pa v prikletnem kotu — vse je kričalo in rinilo iz krčme na dvorišče.

Ko je bil prvi poplah mimo in sem lahko prišel v krčmo, sem videl, da imajo moški na oglu pod pečjo nekoga na tleh in da ga klofutajo. Dva ali trije so bleskotali z baterijami, krčmar je klel in drsal z vžigalicami, ne da bi mogel prižgati petrolejko, preveč so se mu tresle roke, in strašansko je preklinjal. Ta nekdo in na tleh, z razgaljenimi, kosmatimi prsmi in s krvavimi penami na ustih, je bil Štrafela. Bral je, a vsakokrat, ko je koga zadel, je dobil tudi on brco; tisti, ki so ga imeli v rokah, mu niso ostali nobene dolžni. Ne vem, zakaj, toda zbal sem se, da bom zagledal v katerih rokah nož, vendar ni bilo nič takega, pač pa je krčmarjev Palek mahal s pištolo in besen — tudi on se je moral ruvati — govoril:

»Čakaj, Štrafela, to boš drago plačal! Tako, Štrafela, se nismo menili! Takšno ni po partizansko...«

(Se nadaljuje)

Kako preprečimo napenjanje živine?

Napenjanje živine povzroča živinoreji vsako leto veliko škodo. Ta pojav opažamo v zgodnji pomladi, ko pokladamo živini svežo in morda nekoliko mokro deteljo ali pa ugreto svežo travo. Pojavlja se pa zlasti na jesen v krajih, kjer se živina pase. V tem zadnjem primeru je krivo nemarno nadziranje živine, ki se kaj rada požene v deteljišče. Če se najé take hrane, se živinče prične napenjati.

Pojav napenjanja preprečimo na sledeči način:

1. preden poženemo živino zgodaj zjutraj na pašo, ji moramo dati poprej nekoliko suhe krme;
2. ne smemo dopustiti, da bi se tešča živina pasla po rosní travi ali detelji;
3. ne dopuščajmo, da bi žrla še necvetočo deteljo, lucerno ali drugo mlado sočno krmo;
4. ne spuščajmo jeseni živino na strnišča, zlasti je to nevarno ob vlažnem in vetrovnem vremenu;
5. ne pokladajmo živini ugrete sveže detelje, ki je ležala že nekaj časa na kupu, zlasti ne tedaj, ko jo napajamo;
6. nagnita pesa, repa in krompir so tudi nevarni in živali napnejo.

Naglo napenjanje se razvije zlasti zato, ker se v želodcu hitro ustvarjajo plini. Plini se delajo tudi normalno, vendar v mali količini in tedaj jih žival pri prežvekovanju izpihuje iz želodca skozi požiralnik. Kadar se pa plini razvijajo v preveliki količini in je povrhu še vamp natlačen, tedaj ne morejo uhajati, ker hrana zamaši odprtino požiralnika v želodcu. Vsled tega se vamp močno razširi in napne ter pritiska na pljuča in srce. Žival težko diha, krvni obtok je vedno huje oviran. Pomoč mora biti hitra, v nasprotnem primeru se živinče zaduši ali mu celo poči želodec.

Napeti živali je treba:

Izločiti pline, preprečiti njihovo nadaljnje notranje tvorjenje in postaviti

prežvekovalni organ v normalno stanje.

V primerih rahle napetosti je dobro povzročiti riganje s tem, da vtaknemo živali v gobec pleteno slamo ali pa debelo vrvo. Na ta način prisilimo žival, da stalno žveči in požira slino. S požiranjem se odpira odprtina v želodcu in tako uhajajo plini. Istočasno pa pritiskata dva moža na vamp in sicer z vsake strani po eden. Pritiskaj počasi z navzkriž položeni pestmi, vendar globoko in krepko ter izmenoma, se pravi, kadar pritiska eden, drugi popusti. Včasih tudi pomaga, če križ in trebuh oblivamo z mrzlo vodo. Kadar se na paši napne več živali hkrati, je dobro, da jih naženemo v bližnjo mlačo ali reko. Če se navedeni poizkusi ne obnesejo, uporabimo požiralnikovo cev. To vtaknemo skozi gobec in požiralnik v želodec. Živinče bomo pri tem opravilu postavili tako, da bo prednji trup v mnogo višji legi. Tako bodo plini uhajali skozi cev. Če nimamo pri rokah požiralnikove cevi, je dobro nagnati žival navkreber. Dobro je, da damo živali piti apneno vodo. Že po prvi ali drugi dozi bomo opazili,

da je vamp splahnel. Apneno vodo pripravimo tako: 20 gr. gašenega apna (polna žlica) pomešamo med 1 l vode. To raztopino mora žival požiti. To lahko ponovimo v nekaj urah 3 do 5 krat z vedno isto količino apnene vode. Ovcam in kozam bomo dali samo 1/4 litra vsako uro.

Poleg apnene vode moremo uporabiti tudi naslednjo mešanico: 1000 gr olivnega olja, 600 gr vinskega kisa in 100 gr kuhinjske soli. Vse to dobro premešamo, nakar zlijemo živali v gobec. Za tele bomo uporabili polovično dozo. Apnena voda ali pa zgoraj navedena mešanica nevtralizirata pline v želodcu in žival jih izloči pozneje z blatom.

V nujnih primerih, ko napenjanje tako raste, da je vsak prejšnji način zdravljenja prepočasen, lahko rešimo žival samo s prebodom vampa s trokarjem, ki obstoja iz ostrega bodala in kovinastega tulca. Vbod v vamp s trokarjem sam na sebi sicer ni nevaren, vendar lahko nastanejo kvarne posledice, če se rana zagnoji in noče zaceliti.

Varčujmo z mlekom - nudimo teletom tekališča

Na splošno sodimo, da potrebuje teleta kilogram prirastka 10 litrov mleka. To tudi drži, če redimo tele v zaprtem hlevu. Potreba po mleku za kilogram prirastka pa se zmanjša, čim damo teletom priložnost, da pridejo v tekališče. To dokazuje kmetijski svetnik R. Ohl iz poskusnega zavoda za držanje živine Jena-

tele št.	rojstna teža	teža čez 20 dni	potrošnja mleka v 20 dneh	na kg prirastka
1	44	66	141,2	6,9
2	33	51	141,5	6,6
3	44	66	145,75	7,6
4	39	60	146,5	6,4

Teleta so prvič tehtali prvi dan po rojstvu ter ponavljali tehtanje vsak dan. Isto tako so vsak dan posebej ugotovili obrok mleka. Najvišji dnevni obrok je znašal 9 l. Dnevni prirastek se je vrtel med 925 in 1087 gramov.

Ta poskus nas vsekakor napotuje k računici, da s tekališčem za mlada teleta že v prvih treh tednih prihranimo okoli 50

Zwätzen, ki je na tem zavodu uvedel celoletno naravno rejo. Teleta v hlevu niso bila privezana in so šla na prosto, kolikor so hotela.

Tozadevni poskus, ki so ga delali v zimskem času na štirih teletih, je pokazal naslednje rezultate:

do 60 l mleka, ne da bi bil prirastek telet zato slabši. Zato bi bilo zelo prav, da bi spremenili našo sedanjo rejo telet in jim postavili tekališča. To bi bilo za teleta ravno tako zdravo, kakor če jih odvadimo od nekontroliranega sesanja ter jih navadimo na napajanje z mlekom.

Ne pozabimo, da predvsem pri teletih red in snaga pol krme odvaga.

Tuja telesa ali tujki v požiralniku

Zlasti pri govedih opažamo jeseni, pa tudi v drugih letnih časih, da požoro kakšen debel okrogel sadež. To so na primer jabolka, hruške, krompir, repa, koruzni storž in podobno. Če živinče takih reči ne zgrize in ne prežveči, mu obteče lahko v govtancu ali v požiralniku. Včasih pa se zapičijo v ustno sluznico ali v dlesno ostri predmeti, ki ne morejo ne naprej ne nazaj.

Če je obtečala kakšna večja stvar v požiralniku ali v žrelu, postane žival nemirna, izgubeje vrat in se davi. Pri tem se močno slini, težko sope in se napenja. Večinoma na vratu opazimo bulo, če je tuje telo v požiralniku.

V večini primerov obteče okrogli tujki v začetku požiralnika, razmeroma redko

ob prehodu požiralnika v prsni koš ali pri njegovem vstopu v vamp.

Prva pomoč obstoja v tem, da najprej poskušamo ugotoviti, v katerem delu požiralnika je obtečal pogoltnjeni predmet in kakšne prirode je. Če je zastal predmet v požiralniku in je trd, vlijemo živinčetu najprej nekaj lanenega ali drugega olja, nato pa poskušamo okroglo telo pomakniti s palci obeh rok nazaj proti gobcu ali naprej proti želodcu.

Kadar pa je veterinar v bližini, prepustimo to delo njemu, ki uporablja za ta namen posebno cev s kovinsko zanko, izjemoma pa izvrši operacijo. Pri prašičih zaostali tujki v požiralniku navadno v nekaj dneh segnijo. Zato zdravljenje ni neogibno potrebno.

Vnetje očesnih veznic pri goveji živini

Pri goveji živini se pojavlja ponekod nalezljivo vnetje očesne veznice in roženice na obeh ali samo na enem očesu, in sicer večinoma kot pašniška bolezen.

To obolenje nastane zaradi mehaničnih poškodb (udarec, sunek in smeti), zaradi prehlada, prevelike vročine, dima, amoniaka in slično.

Bolno oko je zateklo, živordeče, napol zaprto ali celo tako boleče, da ga tišči žival zaprtega. Iz očesa tečejo solze, redkeje gnojen izcedek, kot n. pr. pri pozitivni tuberkulinski reakciji. Včasih je oko tako krmežljivo in pokrito s sluzjo, da vidimo zažarjeno rdečo veznico že na par korakov.

Za zdravljenje uporabljamo lahko ohlajen kamilčen čaj za izpiranje ali obkladke. Seveda moramo prej odstraniti vzroke obolenja.

Pri nalezljivem vnetju veznic goved je dobro, da obolele živali ločimo od zdravih in jih namestimo v posebnem hlevu ali v enem koncu hleva, kjer jih skušamo zdraviti.

Za uspešno sadjarstvo - pravilna vzgoja v drevesnici

Pred leti sem na poti s sadne razstave v Kotmari vasi proti postaji Vetrinji videl ob cesti 20 do 30 pozebljih drevesc, ki so bila sajena leto poprej. Na oči krasna drevesca, vsa označena z etiketo »Dieses Etikett bürgt für Qualität«.

»Kaj pomaga sadjarju lepo drevesce in morebiti tudi dobra sorta ter garancija na etiketi, če pa že prva zima drevesca uniči« sem si mislil in si mislim vedno spet, ko vidim, da ta primer ni bil osamljen in da je vsako leto mnogo takih in podobnih primerov. Potemtakem ni odveč vprašanje, je li pri vzgoji v drevesnici mogoče vplivati, da bodo drevesca manj občutljiva za pozebo? Sicer so sorte za pozebo različno občutljive, vendar je vsaka sorta tem občutljivejša, čim bohotnejše je rastla v drevesnici. Zato se drevesničarjev namen, da spravi drevesca potom dušika v najkrajšem času — že po dveh, najpozneje pa po treh letih — iz drevesnice na trg, navadno že pivo leto po presaditvi na stalno mesto bridko mašču-

je. Drugače bujna drevesca z debelim debelom, ki navdušujejo oko, na posajenem mestu po naših krajih prav rada pozebejo. Račun za pozebla drevesca mora seveda plačati kmet. Drevesničarjeva naglost pri vzgoji drevesc in njegovo edino stremenje po ravnem in debelem deblu je pri nas običajno samo v škodo kmeta.

Skrb vseh drevesničarjev, ki ponujajo po naših krajih drevesca, mora vsled tega iti zlasti za tem, da vzgajajo proti pozebi odporna debela sadnih drevesc.

Največjega pomena za odpornost drevesc proti pozebi in deloma tudi proti boleznim, posebno raku, je namreč uporaba odpornih deblotvorcev. Drevesca pozebajo večinoma samo na deblu, le v redkih primerih pozebe tudi krona.

Drevesničar vzgaja proti pozebi in raku odporna drevesca s tem, da na korenjače podlage (divjak ali tipizirana podlaga) cepi najprej proti pozebi in raku odporno sorto, ki daje potem drevescu deblo. Ko je mladika odporne sorte dovolj

močna — navadno je to eno leto po cepljenju —, šele cepi drevesničar na ustrezni višini v njo sorto, od katere hoče imeti sadje. Podaljšanje vzgoje za eno leto in dvakratno cepljenje seveda podraža drevesce. K temu pride še riziko, da se vsi cepiči ne primejo in da veter rad polomi mladi poganek iz cepiča, preden dodobra zaraste.

Po ravnokar povedanemu je umevno, da drevesničarji niso navdušeni za vzgojo drevesc z deblotvorci. Rentabilnost vzgoje se mu močno krči, pa čeprav je cena drevesc na deblotvorcih za 3,— S višja.

Kako potrebna pa je pri nas vzgoja drevesc na odpornih deblotvorcih, vidimo iz tega, da znaša letna izguba mladih drevesc vsled pozebe več tisočev komadov. Prav zato pa bi se morali naši sadjarji bolj zavzeti za nakup drevesc na odpornih deblotvorcih. Za druge kraje ta zahteva ni tolikšne važnosti in se radi tega o tem v strokovnem tisku ne piše, niti

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Sprehodi po sodnijskih sobah

V neki sodnijski sobi slišimo, da je stari užitar Visočnik že pred meseci umrl in en mesec pozneje tudi njegov sin Lipej. Pri zapuščinski razpravi pa stojita danes pred sodnikom dva sinova pred kratkim umrlega Lipeja, obenem pa tudi sestra starega Visočnika. Sodnik pa posname iz spisov, ki ležijo pred njim tole: Čeravno je Visočnikov sin Lipej umrl pozneje kakor njegov oče, moramo danes razpravljati o zapuščini starega Visočnika. Kakor veste se je v pravdi, ki je sledila zapuščinski razpravi po starem Visočniku izkazalo, da je hotel stari napraviti testament pred pričami, da pa mu je sin Lipej to prepovedal in z zmerjanjem in pretinjami to zabranil in dvakrat poslal od starega povabljenega priče zopet nazaj, z besedami, da si je stari zopet premislil, da ne napravi testamenta, ker je on edini sin, ki itak vse dobi. Zamolčal pa je, da je hotel stari Visočnik v svojem testamentu dati Lipejevemu sinu Petru od svojih dveh posestev manjše, ker je bil le-ta proti staremu očetu dober. Na ta način bi sicer njegov sin Lipej dobil le posestvo, na katerem je že gospodaril in na katerem je prebival tudi še stari Visočnik, vendar pa bi bil Lipej po smrti starega še vedno več dobil, kakor samo dolžni delež. Ker je sin Lipej zvedel, kaj stari namerava, je Petra pri očetu vedno zatoževal, da grdo govori o njem, da hoče za ženo vzeti neko pijanko, ki bo napravila posestvo. Na ta način je Lipej dosegel, da je bil tudi stari Visočnik zadovoljen s tem, da Lipej temu sinu izplača iz svojega nekaj malega več kakor dolžni delež, ki bi ga moral Peter dobiti po smrti očeta Lipeja. Ko je Visočnik zvedel, da je Lipej svojega sina Petra samo obrekoval, da bi njegov drugi sin Šimej več dobil, je hotel s testamentom to krivico popraviti, kar pa je Lipej dvakrat zabranil. Stari Visočnik si je vendarle pomagal! Po njegovih željah je njegova sestra Mina vse to obrazložila povabljenim in zavrženim pričam, tudi stari Visočnik sam je temu in onemu obrazložil in se nato pomiril. Zvedel je namreč enkrat pri sodniji, da postane tisti dedič, ki je zapustniku onemogočil, da napravi pravilno zadnjo voljo, nevreden za podedovanje in da je izključen od dedne pravice. Lipej je mogoče nekaj slutil, zato je starega nagovarjal k sestavi testamenta pred pričami, a bilo je prepozno, stari je zaradi slabosti preminil prehitro.

Prišlo je do prve zapuščinske razprave, h kateri je pristopil Lipej kot edini sin in po njegovem mnenju tudi edini dedič. Toda prišel je tudi Peter in na sodniji vse pojasnil. Prišlo je do pravde, v kateri se je moral Lipej zagovarjati zaradi nevrednosti dedovanja. To pravdo je zgubil tudi v drugi inštanci in pri neki divji vožnji se je kmalu nato ponesrečil.

Ker je bil torej edini sin Visočnika od dedovanja izključen, se je vršila za njim druga zapuščinska razprava, h kateri sta bila povabljeni Lipejeva sinova Peter in Šimej namesto očeta Lipeja, ki je pravico do dedovanja zgubil. Šimej je sicer proti Petru skušal ugovarjati, da je bil od očeta Lipeja že dobil neka izplačila, toda sodnik ga je kar poučil, da ni važno, kaj je oče Lipej komu dal, ampak da je važno, kaj bi Lipej moral dobiti po starem Visočniku. In tako je Peter zaradi zvestobe do starega Visočnika vendar dobil po volji starega tisto posestvo, na katerem je svojčas gospodaril. In tudi sestra starega Visočnika je dobila neki znesek.

Zapuščinska razprava po Lipeju pa je bila kratka, ker ni bilo več premoženja, ko sta vse podedovala njegova dva sinova in sta materi vdovi nekaj denarja obljubila.

ne govori na tečajih. Niti za sadjarstvo merodajni činitelji se še ne zavedajo v dovoljni meri, kolikšne važnosti je za naše kraje uporaba odpornih deblotvorcev. Saj sem — ko sem pripovedoval o pozebljih drevescih ob vetrinjski postaji — dobil od zelo merodajnega strokovnjaka odgovor, da tudi najboljša kakovost ni jamstvo za odpornost proti pozebi. Za našega sadjarja je vendar zahteva po odpornosti najvažnejša. Ing. M. Polcer

Med Koroško in Slovenijo je bil razširjen blagovni promet

Za lanske koroški velesejem je znašal kontingent za blagovno izmenjavo med Koroško in Slovenijo nekaj nad tri milijone šilingov, za letošnji velesejem pa so ga zvišali na 5,6 milijona šilingov. Zvišanje medsebojne blagovne izmenjave utemeljujejo predvsem s tem, da se letos tudi številna hrvatska podjetja zanimajo za sodelovanje.

Jugoslavija bo v okviru velesejmskega sporazuma izvažala predvsem sadje, med,

vina, ribje konzerve, sadne sokove, zdravilne rastline in izdelke domače obrti, uvažala pa bo plemensko živino, poljedelske in druge stroje, orodje, nadomestne dele za kolesa in motorna vozila ter za radio-aparate in lovske puške.

Da se Jugoslavija vedno bolj zanima za koroški in avstrijski trg, kaže tudi dejstvo, da bo znatno povečan tudi jugoslovanski paviljon na letošnjem koroškem velesejmu.

Tržaški Slovenci strnjeni okoli slovenske šole

Iz najrazličnejših krajev Tržaškega ozemlja so se preteklo nedeljo zbrali Slovenci, da proslavijo stoletnico slovenske šole v Borštu, v majhni vasi vzhodno od Trsta. Številni pevski zbori iz Doline, Trsta, Nabrežine, Lonjerja, Banov, Sv. Križa, folklorna skupina iz Brega in drugi, posebno pa šolarji borške šole so dali veličastni pečat slovesnemu poteku proslave. O zgodovini slovenske šole na Tržaškem je govoril učitelj Skrinjar, ki je govoril tudi o sedanjem položaju slovenskega šolstva na Tržaškem in med drugim dejal, da je bil že pred sto leti izdan odlok, s katerim je bila ustanovljena slovenska šola. Poudaril pa je, da slovenske šole na Tržaškem še vedno niso uzakonjene. Slovenska šola je sicer po londonskem sporazumu o Tržaškem ozemlju zaščitena in so italijanske oblasti obljubile, da bo obstoj šole uzakonjen še pred pričetkom prihodnjega leta, vendar med Slovenci obstoja dvom in zaskrbljenost, da se obljube ne bodo izpolnile.

Ob koncu svojega govora je učitelj Skrinjar dejal: »Slovenci na Tržaškem smo zelo občutljivi, kadar gre za naše šole. Vsi se zavedamo, da je naša šola naša last, last naroda. V kočljivih urah se strnemo okoli nje, ker vemo, da je našo šolo istovetiti z našo bodočnostjo!«

Številna udeležba na proslavi je jasen odraz in manifestacija tržaških Slovencev o privrženosti slovenskemu jeziku in slovenski šoli. Na proslavi je sodeloval med drugim tudi pevski zbor »Valentin Vodnik«, ki je dobro znan tudi koroškimi Slovincem, ko je gostoval pred kratkim v Šmihelu pri Pliberku in št. Jakobu v Rožu ter nam posredoval kvalitetno zapeto slovensko pesem.

Prva televizijska oddaja v Avstriji

Avstrijski radio-oddajnik je dne 1. avgusta t. l. prvič prenašal televizijski program. Prenos je bil iz Dunaja v Linz, Salzburg in Graz. V Celovcu pa je sprejem omogočil radio-mehaničar ing. Jabor-nig s televizijskim aparatom, ki je deloval, kakor zagotavljajo, brezhibno. Oddaja se je pričela ob 17. uri. Najprej je bilo videti nekaj pokrajinskih slik, nato pa znamenje avstrijskega radia: dunajska stolnica in avstrijski grb. Videl se je napis: Avstrijski radio — televizija, poskusna oddaja.

Nato se je pojavila na prizorišču napovedovalka Franciska Kalmar, ki je Celovčanom poznana, ker je pred tremi leti de-

Komaj je angleški rabelj obesil lepo plavolasko Ruth Ellis, je bil spet zaposlen pri justifikaciji na smrt obsojenega Fredricka Grossa. Mož je bil zaradi umora pred sodiščem v Straffordu obsojen in v jetnišnici v Birminghamu so ga obesili. Gross je bil obtožen, da je ubil človeka, ki ga sploh ni poznal in sicer iz zelo nenavadnega motiva.

Zanimivo je bilo pri tem procesu, da se Gross sploh ni zagovarjal, temveč je na vsak način zahteval smrtno kazen. Rekel je, da je namenoma ubil nepoznanega človeka, prav zato, da bi prišel na vešala. Dejal je: »Moja žena je pobegla z ljubimcem, jaz pa sem se odločil, da se usmrtim. Nabavil sem si strup, toda nisem imel poguma, da bi ga použil. Zato sem se odločil, da nekoga ubijem samo zadelj tega, da bom obsojen na smrt in tako dosežem svoj cilj.«

Tako je sklenil ter enostavno ustavil na cesti neko vozilo in zabodel voznika, 28-letnega zastopnika zavarovalnice Donald Leintona. Pri razpravi je dejal, da mu nje-ga samega ni žal, toda obžaloval je po nedolžnem umorjenega človeka, ko je zvedel, da je bil poročen in imel otroke. Pristavil je še, da bi bil moral bolje izbirati. Prosil je za smrtno obsodbo.

Zadnjič smo poročali, da je obsodba morilke Ruth Ellis izzvala v Londonu živahno diskusijo za smrtno kazen in proti njej. Zadeva se je zaenkrat končala s tem, da je britanski notranji minister na tozadevno vprašanje v parlamentu odgovoril, da ostane pri smrtni kazni. Drugi primer

lovala kot gledališka igralka v Celovcu. Napovedala je predstavo muzikalnega filma »Egmontovo overturo«. Predvajanje filma in muzikalno podajanje je bilo zelo posrečeno.

V nadaljnjem sporedu je bila diskusija med glavnimi uredniki pod predsedstvom direktorja programa profesorja dr. Henza. Sledil je kratek film o francoskem liceju »Kako so mladi peli«, ki se je po enkratni kratki motnji brezhibno videl in slišal do konca.

Končno je napovedovalka naznanila, da bodo televizijski program oddajali štirikrat tedensko od 17. do 18. ure. Ob 20.30 uri iste dni pa bodo ponavljali program.

Nenavaden način samomora

smrtne obsodbe je ponovno razplamtel duhove, ko zagovorniki za odpravo smrtnih kazni pravijo, da bi umor nedolžnega človeka ne bil storjen, če ne bi bilo smrtnih kazni, s katero je hotel priti zločinec ob življenje.

Prijavite gojence v dijaški dom!

Ne bo več trajalo tako dolgo in pričelo se bo novo šolsko leto. Gotovo si že delate skrbi, kje bo stanoval vaš sin med šolskim letom, da mu ne bo treba dnevno hoditi tako daleč do vlaka ali avtobusa in na ta način zgubljati dragocenega časa. Najenostavneje rešite to vprašanje, če prijavite vašega sina v slovenski dijaški dom Slovenske prosvetne zveze v Celovcu, kjer bo imel vaš sin v študijski dobi po zmerni ceni vso potrebno oskrbo.

Prijavite čim prej vašega sina na Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu, Gasometergasse 10. Prijavo napravite pisмено ali ustmeno.

Pohitite s prijavo!

Pravico za „zasedbene“ otroke

Edinstvena obravnava bo v kratkem pred nekim zapadnonemškim sodiščem. Münchenski odvetnik Luis Jedelhauser namerava tožiti v imenu 350.000 mater ilegitalnih zasedbenih otrok njihove očete za plačilo preskrbnin. Po nemškem zakonu je oče nezakonskega otroka dolžan plačevati 30 nemških mark, kar odgovarja okoli 180 šilingom, mesečne preskrbnine. Toda niti zasedbene sile in z malimi izjemami tudi očete teh otrok niso zadostno ustregli svoji dolžnosti. Odvetnik je izračunal, da znašajo zaostanki preskrbnin, ki jih hoče iztožiti, v zadnjih desetih letih blizu 1 milijardo mark. Nihče pa ne ve, kako bo odvetniku uspelo, če bi tudi pravdo dobil, vsote iztirjati.

Sposobnega gradbenega ključavničarja

iščem za takojšen nastop na Predarlškem (Vorarlberg). Če bo ustrezen, sledi trajna zaposlitev proti plači 7 do 8 šilingov na uro.

Eduard Hämmerle

Schlosserei, Kipper-Fahrzeugbau
Lustenau, Vorarlberg, Badlochstr. 17.

KOROŠKI VELESEJEM CELOVEC

Avstrijski lesni sejem

1. NEMŠKA POSEBNA RAZSTAVA — POSEBNA RAZSTAVA KOVAŠKE OBRTI

11. - 21. Avgusta 1955

25 % popusta na železnici in avtobusih.

Sejmske izkaznice se dobijo pri vseh tu- in inozemskih potovalnih uradih.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 19.45, 22.00. 00.00.

Sobota, 6. avgust:

8.45 Sini pisani svet: Egipt in hašiš — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 11.00 Dobro razpoloženi dopoldne — 14.35 Pozdrav nate — 15.35 Domači zvoki: vaški večer v Tinjah — 16.20 Kličemo mladino — 16.45 Knjižni kotic — 17.15 Akustični kabaret — 17.45 Salzburške slavnostne igre — 18.30 Po dolinah in planinah naša pesem se glasi (slov.).

Nedelja, 7. avgust:

7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.00 Kmečka oddaja — 11.30 Domači koledar za mesec avgust — 14.30 Otroški oder — 15.00 Pozdrav nate — 18.15 Domači zvoki — 18.55 Športna oddaja.

Ponedeljek, 8. avgust:

11.00 Dopoldanski koncert — 13.55 Poročila in objave. Pojeta moški zbor pliberškega okrožja SPZ in Miro Kernjak (slov.) — 10.00 Otroška ura — 16.45 Kulturne vesti — 17.10 Slavni umetniki: Leo Slezak — 18.45 Za našo vas (slov.) — 19.15 Dober večer, dragi poslušalci — 20.20 Vedra glasba.

Torek, 9. avgust:

8.45 Primarij dr. Ettl o bolnih na srcu — 10.10 Dopustniški ekspres: glasba za ljubitelje šlagerjev — 13.55 Poročila in objave. Zdravniški vedež. Harmoniko igra Rudolf Piliš (slov.) — 15.30 Francoska glasba —

18.35 Oddaja za delavce — 19.15 Dober večer, dragi poslušalci — 20.20 Graške poletne igre 1955.

Sreda, 10. avgust:

8.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Igrajo dunajski simfoniki — 13.55 Poročila in objave. Slovenska prevodna literatura (slov.) — 15.00 Predarlška vabi — 15.45 Za vesele male ljudi — 18.15 Domači zvoki — 18.35 Oddaja za delavce — 18.45 Iz tehnike in znanosti — 19.15 Dober večer, dragi poslušalci.

Četrtek, 11. avgust:

11.00 Godba na pihala — 13.55 Poročila in objave. Pesmi jugoslovanskih narodov (slov.) — 16.45 Kulturne vesti — 18.15 Domači zvoki — 18.30 Govori UNESCO — 18.40 Gospodarski komentar — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Dober večer, dragi poslušalci — 20.20 Pri nas doma.

Petek, 12. avgust:

8.45 Za dom in hišo — 11.00 Zabavni koncert — 13.55 Poročila in objave. Od pravljice do pravljice (slov.) — 15.00 Gradiščanska vabi — 15.45 Otroška ura — 16.00 Glasba iz operete in filma — 18.15 Domači zvoki — 18.35 Oddaja za delavce — 18.45 Polke in valčki za vesele ljudi, igrata Bovčarjev Simon in Bert (slov.) — 20.20 Če si poročen (slušna igra).

RADIO PROGRAM

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 6. avgust:

6.35 Pred mikrofonom sta Kmečka godba in Veseli godci — 7.30 Gospodinski nasveti — 12.00 Znani pevci — znane melodije — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Turistična oddaja — 14.40 Hrvatska narodna glasba — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 16.20 Odlomki iz baletov — 18.15 Z narodno pesmijo v prijeten delopust — 20.00 120 pisanih minut.

Nedelja, 7. avgust:

8.00 Otroška predstava: Vesela povest o žalostni princezi — 9.30 Pojo zbori jugoslovanskih radijskih postaj — 10.00 Družinski pogovori — 13.00 Pol ure za našo vas — 13.30 Želeli ste — poslušajte! — 15.15 Igra kvartet Mojmir Sepeta — 15.30 Po naši lepi deželi — 16.00 Igra godba na pihala — 17.30 Radijska igra: Pod svobodnim soncem

Ponedeljek, 8. avgust:

6.35 Igra Mariborski pihalni ansambel — 7.30 Cicibanom — dober dan! — 7.45 15 minut valčkov in tangov — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Novi filmi — 14.40 Slovenske narodne — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 18.45 Radijska univerza — 20.00 Ritmi iz Južne Amerike — 20.30 Kulturni pregled.

Torek, 9. avgust:

6.35 Veselo na delo (pisan spored slov. nar. pesmi) — 7.30 Gospodinski nasveti — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.40 Skladbe slov. avtorjev poje mešani zbor — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 18.00 Zdravstveni nasveti — 18.10 Poje ljubljanski komorni zbor — 20.00 30 minut z Vašim kvintetom, Avgustom Stankom in priljubljenimi pevci.

Sreda, 10. avgust:

6.35 Pohorski fantje pojo in igrajo — 7.30 Pisan spored za pionirje — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Za gospodinje — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 18.00 Družinski pogovori — 18.45 Zunanje-politični feljton.

Četrtek, 11. avgust:

6.35 Pesmi in plesi iz Srbije in Makedonije — 7.30 Gospodinski nasveti — 12.00 Operetne melodije — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Modni kotic — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 16.20 Koncert po željah — 18.00 Domače aktualnosti — 18.50 Ljudsko-prosvetni obzornik — 20.00 „Četrtek večer“

Petek, 12. avgust:

6.35 Domači napevi (sodelujejo Planinski oktet in Mija Vidičeva) — 7.30 Cicibanom — dober dan! — 7.45 Igra tamburaški orkester — 13.00 Kmetijski nasveti — 13.10 Tisoč zabavnih zvokov — 14.30 O športu in športnikih — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 18.45 Iz kolektivov za kolektive — 20.30 Tedenski zunanje-politični pregled.